

MIROSLAV BERTOŠA

PUČANSTVO LABINA U VLAČIĆEVO DOBA
(S PRILOZIMA LABINSKOJ ONOMASTICI
XVI I XVII STOLJEĆA)

(PREMA GRAĐI STAROG KAPTOLSKOG ARHIVA U LABINU)

I

Premda Matija Vlačić (**Matthias Flacius Illyricus**) — znameniti erudit i polihistor, protestantski teolog i jedan od stupova njemačke reformacije, sveučilišni profesor u Wittembergu i Jeni, komparativni lingvist, antropogeograf, crkveni povjesničar, tvorac hermeneutike i strukturalizma, tragatelj za putovima dezalijenacije, utjecajni promicatelj znanosti — nesumnjiva evropska veličina, pripada krugu izuzetnih *ex arduis perpetuum nomen* kulturne povijesti Zapada, rana ga mladost i mnoge kasnije znanstvene i sentimentalne reminiscencije, asocijacije i komparacije u njegovu djelu vežu uz rodni Labin, Labištinu i Istru. Kraj i sredina iz koje je potekao Matija Vlačić podrobno su opisani u opsežnoj Mirkovićevoj monografiji,¹ čime je popunjena osjetna praznina u proučavanju tog velikana kojega je porijeklo često prešućivano ili prikazivano u krivom svjetlu.²

¹ Usp. M. Mirković, *Matija Vlačić Ilirik*, Djela JAZU, knj. 50, Zagreb 1960.

² Dok M. Pavat u svojoj disertaciji (*La riforma Tridentina del Clero nelle Diocesi di Parenzo e Pola nei secoli XVI—XVII*, Rim 1960, 167) drži Vlačića »Istraninom po rođenju, a Nijemcem po opredjeljenju« (*fu istriano di nascita, ma tedesco di elezione*), S. Cella, autor monografije o Labinu pisane s iredentistička-stajališta, polemizira s tvrdnjom poznatoga talijanskog povjesnika M. Bendisciolja: »Né manca chi lo [tj. Vlačića; M. B.] consideri croato, come gli storici nazionalisti slavi, a addirittura jugoslavo, come l'italiano Mario Bendiscioli che non si rende conto dell'anacronismo di riferire ad un uomo del '500 la cittadinanza [sic!] d'uno stato sorto quattro secoli dopo. In realtà il Flacio nacque sotto Venezia, ebbe un'educazione italiana e latina e poi scrisse in latino, in tedesco e in italiano, mai in croato« (*Albona*, Trst s. a., 92). Cella tu poistovječuje »državljanstvo« (!) s etničkom pripadnošću! Po njemu Vlačić, rođen pod Venecijom»,

Zamišljen kao prinos proslavi 400. obljetnice smrti Flaciusove — i u osnovnim tezama pročitana na znanstvenom skupu priređenom tom prigodom u organizaciji Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Čakavskoga sabora (20. prosinca 1975. u Labinu), otud i naslov **Pučanstvo Labina u Vlačićevo doba** — ovaj rad zapravo nastoji iznijeti na vidjelo dio izvornih podataka o etničkom sastavu toga specifičnog urbanog središta u XVI stoljeću.

Iz nekoliko kodeksa arhiva Župnog ureda u Labinu — zapravo staroga kaptolskog arhiva¹ — popisana je patronimijska i toponimijska građa i izvršena analiza prezimena po etničkoj pripadnosti, po mjestu stanovanja i provenijenciji.

Ta građa dosad nije korištena u istraživanju etnička sastava Labina u prošlosti, pa su članci o toj problematici pisani na osnovi objavljenih sporadičnih vijesti iz Porfirogenetova *De administrando imperio*,² Sanudova djela *Itinerario per la terraferma veneta*,³ Farlatijeva *Illyricum Sacrum*⁴ i škrtih podataka iz raznih izvora (ugovor između Raba i Labina od 12. veljače 1215.⁵ i o obnovi njihova prijateljstva od 25. rujna 1237.⁶, *Senato Misti*,⁷ *Statut Labina*⁸ itd.). Starija talijanska histo-

---

ne može biti hrvatska ni južnoslavenska porijekla, jer tada još nije bila stvorena državna zajednica Južnih Slavena!

Porijeklom Hrvat iz Labina, Vlačić svojom (kulturom, djelovanjem i znanstvenim prinosom pripada kulturnoj riznici njemačkoga, talijanskog, hrvatskog i južnoslavenskih naroda uopće. Zato je on ne samo evropska nego i naša veličina.

¹ Za susretljivost i pomoć u snalaženju u još nesređenom arhivu Župnog ureda u (Gornjem) Labinu izražavam i na ovom mjestu zahvalnost gospodi župnicima Antonu Žufiću i Mladenu Milohaniću. Pri sređivanju popisa toponima i njihova ubiciranja mnoge korisne sugestije i upute dao mi je poznati istarski novinar i bivši urednik »Glasa Istre« Šanto Kranjac iz Pule (podrijetlom s Labinštine) na čemu mu srdačno zahvaljujem.

² U 30. glavi svojeg djela Konstantin Porfirogenet kaže da Hrvatska dopire do »grada Labina« (*Alunos*). Usp. F. Rački, *Documenta historiae Croatiae periodum antiquam illustrantia*, Zagreb 1877, 406; *Vizantiski izvori za istoriju naroda Jugoslavije II*, Posebna izdanja SANU, knj. CCCXXIII, Beograd 1959, 35 itd.

³ To često navodeno mjesto iz spomenutoga *Itineraria* mletačkoga povjesnika i putopisca Marina Sanuda koje se odnosi na Labin (god. 1483), glasi: »Qui è tutti Schiauoni et non sano latin, cosa che a mi era miranda«. (Djelo je tiskano u Padovi 1847, a odlomke koji se odnose na Istru objavio je P. Kandler u listu *L'Istria* IV, 1849).

⁴ Već je Carlo De Franceschi u *L'Istria — Note storiche* (Poreč 1879), prvoj sintezi istarske povijesti, naveo podatak iz pete knjige Farlatijeva *Illyricum Sacrum* da su oko god. 1250. Rabljani imali posjede na Labinštini. Naziv kontrade i luke Rabac De Franceschi povezuje s doseljenicima s otoka Raba (str. 352).

⁵ *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Sabrao T. Smičiklas*, sv. III, JAZU, Zagreb 1905, 131.

⁶ Isto, sv. IV, 1906, 35.

⁷ *Senato Misti — Cose dell'Istria*, Atti e Memorie della Società istriana di archeologia e storia patria III, f. 3—4, Poreč 1887, 275—6.

riografija — T. Luciani,¹¹ C. Buttazzoni,¹² Carlo De Franceschi,¹³ B. Schiavuzzi¹⁴ i Camillo De Franceschi¹⁵ — prilično je korektno interpretirala etničke prilike u Labinu i Labinštini u prvim stoljećima poslije doseljenja Slavena (Hrvata) u to područje. Noviji, uglavnom publicistički koncipirani talijanski prilozi o Labinu, nastali između dva rata i poslije njega, nose izrazito pragmatističko neznanstveno obilježje.¹⁶

Talijanska (starija) i hrvatska medievalistika uspjele su, uza sve razlike u gledištima, stvoriti uvjerljivu sliku o etničkoj strukturi Labina i njegova kraja do početka XV stoljeća, to jest do predaje toga istočnoistarskog liburnijskog gradića Republici Sv. Marka. Infiltracija hrvatskoga etničkog elementa nije samo posljedica uključivanja Labina u sastav hrvatske srednjovjekovne države, već i činjenica da se Slaveni (Hrvati) još od VI stoljeća dalje, pa i poslije nestanka granice na Raši, naseljavaju u pojedine dijelove Istarskog poluotoka.¹⁷ De Franceschijevo mišljenje da je slavensko (hrvatsko) naseljavanje u to područje »toliko utjecalo na njegov etnički i socijalni razvoj da je uvjetovalo gotovo potpuni nestanak latinskog obilježja koji je utisnuo Rim«, ¹⁸ prihvatio

---

¹⁰ Latinski je tekst načinjen 1341, a objavio ga je Camillo De Franceschi (*Statuta Communis Albonae*, Archeografo Triestino, vol. IV, ser. III, 1908, 151—229). Egzemplar statuta, pisan »in dialetto veneto-albonese«, sačuvan, po mišljenju talijanskih povjesnika, u prijepisu iz XVI stoljeća, priredio je C. Buttazzoni (*Albona. Cenni storici*, Archeografo Triestino, vol. I. N. S., 1869—70, 1—61).

¹¹ *Dizionario corografico dell'Italia I*, Milano 1868, 21—23 (natuknica *Albona*); *Emende ed aggiunte alle Memorie istoriche antiche e moderne della terra e territorio di Albona*, L'Istria 1847, 67—68, 69—70, 73—74, 75.

¹² *Albona*, n. dj., str. VIII.

¹³ *L'Istria*, n. dj., 352.

¹⁴ *Cenni storici sull'etnografia dell'Istria*, Atti e Memorie XVIII—XX, Poreč 1901—1904. (p. o.), 33.

¹⁵ *Statuta Communis Albonae*, n. dj., 133—34, 142.

¹⁶ Isticanjem teze o kontinuitetu »postojanoga i žilavog talijanstva labinskog pučanstva« — costante e tenace italianità della popolazione — (Enciclopedia italiana di scienze, lettere ed arti, Istituto Giovanni Treccani, MCMXXXIX, 210), te o »venecijanstvu i stoga talijanstvu Labina« — *venezianità e quindi l'italianità di Albona* — (A. Alisi, *Albona*, Pagine Istriane IV, 16, Pola [!] 1953, 13), ta politički angažirana publicistika (koja se ne uspijeva uzdignuti na razinu historiografije) poistovjećuje rimsko, mletačko i Mussolinijevo doba! Pri tom se ne služi analizom izvora već nekim vanjskim efektima. Npr. već sama činjenica da u Labinu postoji »jedan od najljepših mletačkih Lavova u Istri« (*uno dei più bei Leoni esistenti in Istria*), za spomenutoga je Cellu dokazom »slavnoga simbola« (*simbolo glorioso*) talijanstva toga gradskog ambijenta! (*Albona*, n. dj., 76).

¹⁷ Usp. F. Šišić, *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara*, Zagreb 1925; M. Suić, *Granice Liburnije kroz stoljeća*, Radovi Instituta JAZU II, 1955, 289, 290; Stj. Antoljak, *Problematika najstarijeg doseljenja i nastanjenja Slavena-Hrvata u Istri*, Starine JAZU 48, Zagreb 1958, 59—60; N. Klaić, *Povijest Hrvata u ranom srednjem vijeku*, Zagreb 1971. i dr.

¹⁸ Camillo De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 133 (»Albona [...] prima forse d'ogni altra occupata dagli Slavi [...] ne subì siffattamente

je u novije doba i Ernesto Sestan.¹⁹ U ocjeni kasnijeg razvoja etničkih prilika u Labinu pisci se djelomično razilaze. Dok De Franceschi ističe da su »Labinjani još i na koncu XV stoljeća u velikoj većini pripadali slavenskom plemenu i jeziku«,²⁰ Sestan drži da su »gradići Labin i Plomin, utonuli u slavizmu u tijeku XII—XIII stoljeća, ponovno vraćeni talijanstvu u XV stoljeću, a možda već i prije svojeg pripojenja mletačkom dijelu Istre«. ²¹ Obojica se autora ipak slažu u tvrdnji da je predaja Labina Mletačkoj Republici pretvorila taj gradić u talijanski. Po De Franceschiju proces talijanizacije Labina dovršen je u XVI stoljeću »kada je on, poslije mnogo vijekova, zadobio staro narodno obilježje i postao plemeniti talijanski gradić [...]«!²² Tom tvrdnjom autor zasigurno ne izražava samo svoj znanstveni **credo**, već, proglašavajući hrvatstvo Labina za prolaznu (iako dugotrajnu) epizodu, nastoji poduprijeti tadašnji nacionalni mit talijanske buržoazije o dvomilenijskom kontinuitetu istarskog talijanstva! Uza sve to u De Franceschijevoj se tezi prilično jasno razabiru znanstvene od politikantskih formulacija!

Solidan članak o labinskom pučanstvu — jedini posvećen isključivo toj problematici — u poslijeratnom je razdoblju napisao N. Žić²³ na temelju svojeg priloga **Iz latinskoga statuta grada Labina u Istri** (publicirana još 1939)²⁴ i statističke obradbe prezimena navedenih u ediciji **Cadastre national de l'Istrie d'après le Recensement du 1er Octobre 1945**.²⁵ Koristeći objelodanjene izvore točno je zaključio da je »jezgra grada [Labina] bila hrvatska, a da su Talijani ovdje doseljenici [...]«.²⁶ Ipak je pretjerao tvrdeći »da je useljavanje Talijana u

---

l'influenza etnica e sociale, da perdere quasi completamente il carattere latino improntatogli da Roma«).

¹⁹ E. Sestan, *Venezia Giulia. Lineamenti di una storia etnica e culturale*, Bari 1965, 43 (»in una cittadina minore, come Albona, sul principio del sec. XIII, la penetrazione di elementi croati è veramente tale da aver soffocato il primitivo fondo romanico [...]«).

²⁰ Cammillo De Franceschi, *Statuto*, n. dj., 142 (»Gli Albonesi [...] ancora alla fine del secolo XV erano in grande maggioranza di stirpe e di lingua slava [...]«).

²¹ E. Sestan, n. dj., 53 [»Le cittadine di Albona e Fianona, sommerse dallo slavismo nel XII—XIII secolo, siamo rigiadagnate all'italianità nel XV e forse già prima della loro incorporazione nell'Istria veneta (1420)«].

²² Camillo De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 142 (Albona »piccola terra andò riacquistando, dopo tanti secoli, il carattere nazionale antico, e divenne una nobile cittadina italiana, quale tuttodì si mantiene«).

²³ N. Žić, *Etnički sastav grada Labina sada i nekad*, Riječka revija II, 1953, 149—51.

²⁴ Posebni otisak iz *Mjesečnika pravničkoga društva u Zagrebu* LXV, 2, 1939, 1—12, 75—84.

²⁵ *Edition de l'Institut Adriatique*, Sušak 1946. — Labin i njegov okrug obrađeni su na str. 175—210.

²⁶ N. Žić, *Etnički sastav*, n. dj., 150.

Labin započelo poslije [1420]«,²⁷ odnosno da su »Mlečići (?) bili nepoznati u Labinu do g. 1420«.» Ondašnje granice pojedinih posjeda i stečevina nisu sprečavale kretanje i naseljavanje podanika različitih vlasti — Mletačke Republike, oglejskog patrijarha i Habsburgovaca — pa je i u Labinu prije njegove predaje Veneciji svakako bilo doseljenika koji bi se — Žicovim terminom — mogli ubrojiti u »Mlečiče«. No, takva useljavanja nisu izmijenila etnički sastav Labina i Labinštine.

II.

Onomastički materijal sadržan u starijoj objelodanjenoj građi²⁸ i literaturi²⁹ pouzdan je dokaz o hrvatstvu Labina i njegove šire okolice do konca XV stoljeća.³¹ Važan je i zanimljiv, iako nedovoljno zapažen i već pomalo zaboravljen, pokušaj N. Žica da ukaže na hrvatske riječi i pojmove u latinskom tekstu labinskog statuta (**bludesi**,³² **podsupus**, **senista communis**, **napassa**, **popassa**, **saticum sbane**, **podchneixin** itd.)³³

Budući da je tvrdnje o etničkoj strukturi Labina temeljito isključivo na publiciranim dokumentima, Žic je svoj prikaz uspio dovesti

²⁷ Na i. mj.

²⁸ Na i. mj., 151. Nije sasvim jasno da li autor pod izrazom »Mlečići« misli općenito na mletačke podanike, ili samo na prave Mlečane iz grada Venecije i njegova zaleđa. Sudeći prema izvornim podacima o tadašnjim migracijskim kretanjima pojedinaca ili manjih grupa s područja mletačke Terraferme prema Istri ne može se ovako kategorički isključiti mogućnost da se i u Labinu naselio poneki »Mlečanin«.

²⁹ Hrvatska imena labinskih uglednika, spomenuta u gradskom statutu i drugim dokumentima, pregledno navodi N. Žic, u oba spomenuta priloga.

³⁰ Mnogobrojne lokalitete i toponime hrvatskog oblika ili postanja spominju B. Giorgini, *Memorie storiche antiche e moderne della terra e territorio di Albona* (L'Istria II, br. 60, 61—62, 63—64, 65—66, 67—68, 71—72, Trst 1847) i T. Luciani, *Emende e aggiunte*, n. dj., *L'Istria*, br. 67—68.

³¹ N. Žic, *Iz latinskoga statuta*, n. dj., passim (a djelomično i u članku *Etnički sastav*, n. dj., 151) navodi sva hrvatska imena spomenuta u labinskom statutu i njegovim dodacima (»U njegovu tekstu nalazi se toliko hrvatskih imena domaćih ljudi i mjesta u gradu i izvan njega, toliko stručnih i običnih izraza hrvatskih, da smatram potrebnim objaviti pojedine odlomke statuta ne bi li pravni provjesničari bili time potaknuti da se sa svoga stručnoga gledišta pozabave ovim zanimljivim spomenikom«, *Iz latinskoga statuta*, n. dj., 4).

³² Držim da je Žic pravilno objasnio da riječ *bludesi*, spomenuta u pogl. XII prve knjige statuta, potječe od »glagola bljusti, tj. čuvati i da su ti *bludeži* bili čuvari optuženika za krupne zločine [...]« (*Iz latinskoga statuta*, n. dj., 7). Tekst latinskog originala glasi: »Item statuiamus et ordinamus quod in omnibus questionibus que debeant deffiniri in loco iuris qui vulgo appellatur Sith debeant fieri bludesi, et firma in omnibus ualere ad modum et consuetudinem antiquam castris Albonae prius ualerunt etc.« (C. De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 162), pa se iz konteksta jasno razabire da riječ *bludesi* ne označava *bludnika*(!), kako to stoji u ediciji *Lexikon latinitatis medii aevi Iugoslaviae* I, Zagreb 1973, 123.

³³ N. Žic, *Iz latinskoga statuta*, n. dj., 6—10.

samo do XV stoljeća. Bez uvida u građu kasnijih razdoblja mletačke vladavine nije mogao potkrijepiti izrečenu postavku da je »useljivanje Talijana u Labin [...] vršeno u posljednjim stoljećima.«³⁴ Većina talijanskih povjesnika, ne tražeći potvrde u izvorima, smatra da s petnaestim stoljećem Labin gubi hrvatsko obilježje.

Arhivska istraživanja, čiji se rezultati dokumentirano iznose u ovom prilogu i dodanoj građi, upućuju na suprotan zaključak.

II.1

Ovaj prilog čini cjelinu s mojim dosadašnjim radovima o etničkim prilikama u nekim istarskim mjestima izloženim jačim migracijskim strujanjima koja su uvjetovala etničke i demografske promjene.³⁵ Onomastički materijal, osobito patronimi, ispisan iz matičnih knjiga ili drugih arhivskih dokumenata i sređen u dodacima spomenutih radova, daje razmatranju o etničkoj strukturi istarskoga pučanstva nesumnjivu težinu. Pri tom se pojavljuju i neki problemi metodičke prirode, osobito činjenica da se oblik prezimena ne može uvijek poistovjetiti s etničkom pripadnošću³⁶ u pojedinim razdobljima, jer su asimilacijski čimbenici u mnogim etnički i kulturno izmiješanim istarskim areama bili veoma snažni. Unatoč tome oblik je prezimena (a često i vlastita imena) pouzdan znak o izvornom etničkom **podrijetlu**, a katkada i o provenijenciji pojedinaca ili grupa. U Labinu i Labinštini, gdje je hrvatska jezgra bila snažna i u stoljećima prije pojačanih migracijskih strujanja, nova doseljivanja, lako zamjetljiva i u patronimici, povećavaju i učvršćuju autohtoni hrvatski element ne ostavljajući mjesta sumnji o etničkoj pripadnosti pučanstva s hrvatskim (i uopće južnoslavenskim) imenima i prezimenima. Uostalom, oblik mnogih patronima i antroponima (ličnih imena), neuobičajenih među istarskim pučanstvom u XVI i XVII stoljeću, svjedoči da je dio građe, objelodanjene u ovom prilogu, nastao neposredno nakon doseljivanja, za života prve generacije došljaka, odnosno u doba dok se spomen o njima još čuvao u sjećanju.

Iz raznih kodeksa staroga arhiva labinskoga kaptola ispisan je i obrađena patronimijska i toponimijska građa koja se, sređena po abecednom redu, donosi u dodacima ovoga članka. Posebna je pažnja po-

---

³⁴ N. Žic, *Etnički sastav*, n. dj., 150.

³⁵ Usp. M. Bertoša, *Antroponimija dvigradskog područja 1400—1750*, Jadranski zbornik VII, Rijeka—Pula 1969, 177—205; isti, *Etnička struktura Pule od 1613. do 1797. s posebnim osvrtom na smjer doseljivanja njezina stanovništva*, I—II, Vjesnik historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu XV, 1970, 53—130; sv. XVI, 1971, 53—89; isti, *Valle d'Istria durante la dominazione veneziana con speciale riguardo alla struttura economica ed etnica del Castello e del suo territorio*, Atti III, Rovinj—Trst 1972, 59—207.

³⁶ Na to sam se pitanje osvrnuo i u radu *Etnička struktura Pule*, n. dj., 65 (bilj. 54). Usp. J. Šidak, *O nekim priložima Miroslava Bertoše povijesti Istre u XVI—XX stoljeću*, Historijski zbornik XXV—XXVI, Zagreb 1972—73, 561.

svećena obradbi prezimena u Labinu i Labinštini, navedenih u građi XVI stoljeća, jer ona predstavlja važan dokaz o tadašnjem etničkom sastavu i porijeklu pučanstva tog područja. Ukupno je ispisano 425 različitih prezimena (isto se prezime navodi dva ili više puta samo ako mu je pridodan atribut koji upućuje na provenijenciju, zanimanje, ili sadrži neku relevantnu opasku pisara). Tabela 1 pokazuje broj i postotak prezimena prema supponiranoj pripadnosti njihovih nositelja:

Prezimana	Broj prezimena	Postotak
hrvatskih (južnoslavenskih)	296	69,64%
talijanskih	109	25,29%
nejasne pripadnosti	18	4,23%
ostalih	2	0,47%

Prezimana s podacima o mjestu stanovanja u Labinu i njegovu komunu pokazuju ovakvu distribuciju (tabela 2):

	Hrvatska (južnoslavenska prezimena)		Talijanska prezimena		Prezimana nejasne etničke pripadnosti		Ukupno
	broj	%	broj	%	broj	%	

GRADSKO PODRUČJE

Labin ³⁷	95	69,85	34	25	7	5,14	136
Kontrada Gorica	18	75	6	25	—	—	24
Kontrada Dolica	4	50	4	50	—	—	8
Kontrada Kranj	10	71,42	4	28,57	—	—	14
BURG	7	63,63	3	27,27	1	9	11

KONTRADE LABINSKOG KOMUNA

Brešoi	1	100	—	—	—	—	1
Brgod	3	100	—	—	—	—	3
Čemparovica	2	100	—	—	—	—	2
Dragočaj	1	100	—	—	—	—	1
Drenje	1	100	—	—	—	—	1
Dubrova	17	85	3	15	—	—	20
Junač	1	100	—	—	—	—	1
Kopač	4	100	—	—	—	—	4
Krmenica	1	100	—	—	—	—	1
Kunj	3	100	—	—	—	—	3
Polje	5	83,33	1	16,66	—	—	6
Predubac	1	100	—	—	—	—	1

³⁷ Tu su uvrštena prezimena labinskih pučana bez oznake kontrade u kojoj stanuju.

Prekušnica	4	80	1	20	—	—	5
Rabac	—	—	1	100	—	—	1
Ravni	2	100	—	—	—	—	2
Ripenda	7	100	—	—	—	—	7
Rogočana	3	100	—	—	—	—	3
Selce	1	100	—	—	—	—	1
Skitača	1	100	—	—	—	—	1
Sv. Bartul	2	100	—	—	—	—	2
Sv. Gal	—	—	1	100	—	—	1
Škarkoni	1	100	—	—	—	—	1
Škvaranska	1	100	—	—	—	—	1
Topit	6	100	—	—	—	—	6
Vetva	2	100	—	—	—	—	2
Z(e)rnjana	1	100	—	—	—	—	1
Žugaj	1	100	—	—	—	—	1
Ukupno	206	75,74	58	21,32	8	2,94	272

Gradsko područje — omeđeno trima kontradama: Goricom (**Gorizza**), Dolicom (**Dolizza**) i Kranjem (**Crgan**) — postupno se formiralo od XII do konca XVI stoljeća. Gornje, starije, jezgro (Gorica), opasano zidinama, proširilo se od XV—XVI st. na novu gradsku četvrt Dolicu oko koje su također izgrađeni zidovi.³⁸ U trećoj gradskoj kontradi, Kranju, »stanovali su ljudi ispod Učke, npr. Hrvati iz Lanišća, koji se, po Mirkovićevu svjedočanstvu, ovdje zovu Kranjci«.³⁹ Oko tog užega gradskog područja prostirao se burg (»borgo auanti la Terra de Albona«).

Labinskom su komunu pripadale i spomenute naseljene seoske kontrade koje, osim onih nazvanih po svecima, i u originalnom tekstu na talijanskom i latinskom jeziku nose hrvatska imena: **contrada Bresci**,⁴⁰ **Bergod**, **Cemparouiza**, **Dragozaj**, **Dregni**, **Dubroua**, **Contra di Santo Fabiano**,⁴¹ **Contra di Copaz**, **Crmenizza**, **Cugn**, **Pogle**, **contra auanti Vbas**,⁴² **Precunschizza**,⁴³ **Rabaz**, **Raune**, **Ripenda**, **Rogozana**, **Selze**, **Schitazza**, **contrata galoua versus Castrum**,⁴⁴ **Contrata di San Sebastiano**,⁴⁵ **Contra di San Bortholo**,⁴⁶ **Squaranscha**, **Topid**, **Vetua**, **Zerngana** (pored **Xermgnina**) i **Xugajj**.

³⁸ A. Mohorovičić, *Razvoj urbanih cjelina arhitektonske izgradnje i likovnog stvaranja na tlu Istre u doba srednjeg vijeka*, Ljetopis JAZU 77, Zagreb 1973, 334.

³⁹ M. Mirković, *Matija Vlačić*, n. dj., 10.

⁴⁰ Hrvatski nazivi istim su redoslijedom ubilježeni u gornjoj tabeli.

⁴¹ *Contra di Santo Fabiano*, hrv. Junač, zaselak južno od Labina.

⁴² *Contra auanti Vbas*, hrv. Predubac.

⁴³ Talijanski naziv *Santa Marina* (po istoimenoj crkvi) danas je sasvim potisnuo staro hrvatsko ime Prekušnica.

⁴⁴ U latinskom se izričaju *contrata galoua uersus Castrum* (ID, 1501) krije zapravo hrvatski naziv *Galova kontrada* (tj. kontrada oko crkve Sv. Gala).

⁴⁵ *Contra di San Sebastiano*, kapelica Sv. Baštijan kod sela Škarkoni.

⁴⁶ Sv. Bartul.

U građi se spominju i mnoge nenastanjene kontrade, kao i drugi lokaliteti gotovo isključivo hrvatske nomenklature (usp. popis i objašnjenja u dodatku).

Iako izvori razlikuju gradske kontrade⁴⁷ od burga⁴⁸ i teritorija⁴⁹ u pravnom smislu sva ta tri područja predstavljaju dijelove jedinstvenoga **labinskog komuna**. Čini se da neke od normi običajnog i statutarog prava susjednih »kvarnerskih općina«, koje je detaljno analizirao O. Mandić,⁵⁰ vrijede i u Labinu i njegovom području. Vjerojatno bi istraživanje mnogih labinskih pravnih instituta, u koje autor ovog priloga ne može ulaziti, potvrdilo lucidnu Žicovu postavku da je »labinski statut, iako nama tuđ po jeziku, sadržajem vrlo srodan hrvatskim statutima triju liburnijskih gradova« [Mošćenica, Veprinca i Kastva].⁵¹

II.2

Navedeni podaci o rasprostranjenosti naselja, porijeklu prezimena, njihovoj etničkoj pripadnosti, brojčanom i procentualnom odnosu pokazuju da je velika većina pučanstva Labina i ruralnih aglomeracija toga teritorija u tijeku XVI stoljeća bila hrvatska. Grupirani po mjestu stanovanja ti podaci pokazuju ovakvu sliku (tabela 3):

	Hrvatska (južno-slavenska prezimana)		Talijanska prezimana		Prezimana nejasne etničke pripadnosti		Ukupno
	broj	%	broj	%	broj	%	
Gradske kontrade	127	69,78	48	26,36	7	3,84	182
Burg	7	63,63	3	27,27	1	9	11
Seoske kontrade	72	91,11	7	8,86	—	—	79

Budući da je na čitavom tom području, a osobito na seoskom, broj obitelji istog prezimena bio veoma velik procentualni omjer treba znatno povećati u korist žiteljstva hrvatskoga etničkog kruga. U jednom

⁴⁷ Npr. »Actum [...] in Castro Albonae in Contrata Cragne« (ID, 1504); »Fatto in Albona [...] in contrata Dolizza« (ID, 1596) itd.

⁴⁸ Primjerice »Fatto in Borgo auanti la Terra di Albona« (ID, 1593).

⁴⁹ Primjerice »Fatto nel territorio d'Albona in contrata Dubroua« (ID, 1583).

⁵⁰ O. Mandić, *Kmetovi u općinama oko Kvarnera od XIII do kraja XVII stoljeća*, Zbornik Historijskog instituta JAZU V, Zagreb 1963, 166, 171, 188 i passim.

⁵¹ N. Žic, *Iz latinskoga statuta*, n. dj., 6.

»popisu vjernika koji su se ispovijedili i pričestili u župnoj crkvi Sv. Lovreč u Predubcu«,⁵² sastavljenom sredinom XVII stoljeća,⁵³ spomenute su, primjerice, 33 osobe s prezimenom **Dminich**,⁵⁴ 33 s prezimenom **Vlacich**, te 32 Viškovića (**Vischouich**), 17 Kobaića (**Cobaich**), 10 Mikuljanića (**Micuglianich**) i Mikuljana (**Micuglian**), 7 Jelčića (**Gelcich**, **Ielcich**), 4 Rahovića (**Ragouich**) itd. Na seoskom području labinskoga komuna, zbog ovako razgranatih rodova istog prezimena, živi veći broj stanovnika nego li u gradu. Brojčani podaci o pučanstvu tog područja zabilježeni su u dva sačuvana popisa iz 50-tih i 60-tih godina XVI stoljeća. God. 1556. mletački su sindici — Gieronimo Bragadin, Gieronimo Lando i Daniel Morosini — prigodom obilaska mletačkih posjeda u Istri registrirali u gradu Labinu i seoskim kontradama 2.854 osobe,⁵⁵ a dvanaest godina kasije (1566) sastavljač katastika gorivog drva u istarskim šumama — providur Fabio da Canal — na istom je teritoriju popisao 2.896 stanovnika.⁵⁶ Brojčani omjer između gradskoga i seoskog pučanstva pokazuje tek mnogo kasniji izvor — **Quadro espone- nente le condizioni di Albona e sue dipendenze, compilato nel 1802.** — prema kojemu je u Labinu živjela 1.141 osoba, a u Labinštini 767 obitelji s 3.408 duša.⁵⁷ U postocima, dakle, u Labinu živi 25,08%, a na njegovu teritoriju 74,92%. Takav omjer gradskog i seoskog žiteljstva (1:3), ili samo neznatno manji, zasigurno je bio karakterističan za Labin i

⁵² Arhiv župnog ureda u (Gornjem) Labinu (*Polizza di quelli i qualli s'hanno confessato, et communicato nella Chiesa Parochiale di S. Lorenzo in Produbas*).

⁵³ Popis sadrži četiri lista i sedam ispisanih stranica. Nije datiran, ali se usporedbom duktusa rukopisa tadašnjeg pisara labinskih kaptolskih dokumenata razabire da je nastao polovinom XVII stoljeća. Sv. Lovreč u Predubcu postao je 1632. jedna od četiri župe na koje je podijeljen labinski teritorij. Tada je, naime, generalni providur Dalmacije i Albanije Antonio Civran donio odluku da se — zbog čestih sukoba i nereda koji su se događali kada su za blagdane mnogi seljaci iz okolice dolazili u Labin u kano- ničku crkvu Sv. Marije — vjerski obredi u buduće obavljaju u crkvi Sv. Trojstva u Dubrovi (»detta dal volgo S. ta Domenica«), Sv. Martina u Vetvi, Sv. Lucije u Skitači i u Sv. Lovreču u Predubcu. God. 1653. Sv. Lovreč je obnovljen o čemu se sačuvao natpis s imenima dograditelja braće Kobajića i svećenikâ koji su nad tom crkvom posjedovali »ius patronatus«. — Usp. G. F. Tommasini, *De' Commentarij storici-geografici della Provincia dell'Istria*, Archeografo Triestino IV, 1837, 489; B. Giorgini, *Memorie*, n. dj., *L'Istria* II, br. 61—62; B. Fučić, *Izveštaj o putu po Istri 1949. godine (Labinski kotar i Kras)*, Ljetopis JAZU 57, Zagreb 1953, 112.

⁵⁴ Iako se u dokumentima iz XVI i XVII stoljeća nalazi zabilježen isključivo oblik *Dminich* (Dminić) danas to prezime glasi Diminić.

⁵⁵ M. Bertoša, *Istarski fragment itinerara mletačkih sindika god. 1554*, Vjesnik historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu XVII, 1972, 41 (»Nella terra, et territorio anime n. o 2.854«).

⁵⁶ D. Klen, *Katastik gorivog drva u istarskim šumama pod Venecijom sastavljen od Fabia da Canal, godine 1566*, Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu XI—XII, 1966—67, 63 (»Sono anime nella terra, et territo- rio d'Albona in tutto n. o 2.896«).

⁵⁷ *L'Istria* I., br. 68—69, Trst, 17. X 1846.

Labinštinu i u XVI i XVII stoljeću.⁵⁸ Važnost se te činjenice ogleda prvenstveno u tome što se populacijski manjak u Labinu popunjavao pridošlicama s njegova područja — posebice onog između Vlahova i Predubca — pa su etničke prilike u Labinštini utjecale na oblikovanje etnička sastava grada.

Starim labinskim prezimenima iz XIV i XV stoljeća, navedenim u Istarskom razvodu (suci **Lupetin, Rumin, Sidar, Petroš, Mohor**),⁵⁹ među nobilima, članovima općinskoga savjeta iz god. 1436. (**Plamegna, Sidro, Rumenich, Scampich, Lupetin, Luciani** itd.)⁶⁰ i u građi labinskoga kaptolskog arhiva (**Jellenich, Cossich, Lupetina, Vlacich, Farigna** i dr.),⁶¹ od kojih mnoga nestaju ili se mijenjaju,⁶² u prvim se decenijama XVI stoljeća pridružuju nova (**Dminich, Dragogna, Geruasio, Batilana, de Quarengy, Francapan**,⁶³ **Maurich, Stangolin** i sl.).

Intenzivna kolonizacija koju je Mletačka Republika počela sustavno provoditi u prvim desetljećima XVI stoljeća odrazila se i u Labinštini. Godine 1554. tu je zabilježeno 200 novodošlih »morlačkih obitelji« (**fameie de murlachi**)⁶⁴ čija se prezimena, očite neistarske prove-

---

⁵⁸ Gradići na srednjem i sjevernom dijelu zapadne obale Istre bili su u doba obilaska trojice spomenutih mletačkih sindika naseljeniji nego li njihovo područje. God. 1554. u Kopru živi 5.706, a na teritoriju 5.588 stanovnika; u Milju 1.411, a u okolici 137; u Izoli 1.600, na njezinu području samo stotinu; u Rovinju 1.789, a u Rovinjštini 130! U južnoj i istočnoj Istri, stanje je bilo obratno: dok su u Puli te godine sindici zabilježili samo 594 osobe, u Puljštini ih ima 2.657, odnosno četiri i pol puta više! (Usp. M. Bertoša, *Istarski fragment*, n. dj., 44).

Ipak se može pretpostaviti da je potkraj XV stoljeća na labinskom seoskom području živjelo samo dva puta više žiteljstva nego li u gradu. Prema spomenutom djelu M. Sanuda god. 1483. Labin je imao 300 ognjišta i 350 odraslih ljudi, dakle oko 1.200—1.500 osoba.

⁵⁹ »Tu pride sudac Lupetin i sudac Rumin i sudac Sidar, sudac Petroš, sudac Mohor i vas komun labinski [...]«. (Navedeno prema transliteraciji Kršanskog prijepisa *Istarskog razvoda* koju je načinio J. Bratulić. I na ovom mu mjestu srdačno zahvaljujem što mi je jednu kopiju ustupio na korištenje mnogo prije nego li će rukopis, koji priprema za tisak, ugledati svjetlo dana. — O labinskom fragmentu *Istarskoga razvoda* usp. istoimeni članak B. Stullija (*Jadranski zbornik* II, Rijeka—Pula 1957, 95—112).

⁶⁰ Camillo De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 217 (»Questi sono i çintil homeni del conseio de Albona de MCCCCXXXVI«).

⁶¹ ID, *passim*.

⁶² Takvu su modifikaciju doživjela primjerice imena sudaca labinskoga komuna spomenuta u *Istarskom razvodu* (usp. bilj. 58). Prezime **Rumin** u kasnijim se dokumentima navodi u obliku **Ruminich, Rumenich** ili **Rumenicich; Sidar** kao **Sidro** ili **de Sidro; Petroš** kao **Petrosich**, a **Mohor** kao **Mocorouich**. U antroponimijskoj se građi jasno vidi tendencija »kroatizacije« starih hrvatskih imena dodavanjem sufiksa **-ić (-ch)**.

⁶³ O tim labinskim *Francapanima* nema u pregledanoj građi nikakvih posebnih podataka. U ID pojavljuje se pri sastavljanju oporuke Pietra Stangolina iz Labina neki *Ioannes Francapano (1505. indictione 8. a XX.mo Januarij)*, a među dužnicima labinskoga kaptola za god. 1560. nalazila se i »Dona Cathiza francapagna« (BS, *adi 11. zugno 1560*). Zabilježeno je, dakle, samo njihovo postojanje u prvim sedam decenija XVI stoljeća.

⁶⁴ M. Bertoša, *Istarski fragment*, n. dj., 43.

nijencije, pojavljuju u dokumentima labinskoga kaptola (**Mathio illijch, Martin Turco, Mathio cocot, marco celebich, zuan dezarich, Zuan bosgnaco, mathio cernopetrich, Marco Myllanouich, Mattio myliuoi, Thomaso raddouanich, Micouil uuladislauich, piero momich, Biasio ifcouich, Domenego gliubcouich** i mnoga druga).⁶⁵ Premda je za veći dio tih doseljenika i dobjeglica Istra bila samo prolaznom zemljom, jedan je njihov dio prihvatio sesilni način života i tako ojačao vitalni seoski element u Labinštini. Popunjavanje hrvatskoga etničkog sloja u gradu i okolici vršilo se i pojedinačnim samoinicijativnim useljivanjima iz susjednih liburnijsko-kvarnerskih općina. Upućuju na to karakteristična prezimena (nadimci) u Labinu (**Matio chmet, 1578; Zuan chnes, 1564; Matio diborich detto Chmet, 1581**) i kontradi Dubrova (**zacaria Vlasterlin de dubroua, 1569**).⁶⁶ Unutarnja migracijska stujanja, u to doba veoma karakteristična za istarski poluotok, zahvatila su, iako u manjoj mjeri, i Labinštinu; tu se također doseljavaju, u potrazi za boljim životnim uvjetima, katkada iz udaljenih krajeva, manje grupe došljaka, obitelji i pojedinci (**Cosma de moschienza,**⁶⁷ 1505; **Stanissa de Chiras,**⁶⁸ 1559; **Petrus de Montona,**⁶⁹ 1560; **Nicolo chersin,**⁷⁰ 1561; **Zuane poglizarin,**⁷¹ 1563; **Bernardo sumberaz,**⁷² 1563; **Zuane de grosnjan,**⁷³ 1565; **michiel de Chataro,**⁷⁴ 1568; **Agnia de Vinodol, 1571; martin de galignana,**⁷⁵ 1575; **Zuane ban da uragna,**⁷⁶ 1598; **Marcho Codoglianin,**⁷⁷ 1598; **Steffano bersezanin,**⁷⁸ 1603. itd.).

⁶⁵ Pojava nadimaka i prezimena izvedenih od nadimaka u popisima dužnika i ostalim kaptolskim dokumentima — dotad neuobičajenih u Labinu — također omogućuje identifikaciju toga novog doseljeničkoga sloja (*ifcha schopglieniza, radmil Terbocouich* i njegova supruga *Chatarina terbughuglia Andrea cemerco, Antonio mucha, dona Vicenza Tamgniaciza, Paulo dobrocinich, Zuane Marinich ditto Namotanaz* itd.). — Usp. popis patronima u prilogu.

⁶⁶ Ti su nadimci zapravo pravni pojmovi koji označavaju nekadašnji status tih doseljenika.

⁶⁷ Hrv. Mošćenice, kaštel i selo na padinama Učke nedaleko Lovrana i Opatije.

⁶⁸ Porijeklom iz Vinodola (usp. P. Šk o k, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* II, Zagreb 1972, 84).

⁶⁹ Hrv. Motovun.

⁷⁰ Doseljenik s Cresa.

⁷¹ Poljičanin.

⁷² Došljak iz Šumbera, kaštela i sela u neposrednoj blizini Labina, tada u Pazinskoj knežiji.

⁷³ »Iz Grožnjana«. Pisar nije preveo hrvatski naziv kako je to bilo uobičajeno u mletačkoj administraciji u Istri (tal. ime je *Grisignana*).

⁷⁴ Hrv. Kotor.

⁷⁵ Galignana, hrv. Gračišće, kaštel i selo u Knežiji.

⁷⁶ Hrv. Vranja, selo i kaštel podno zapadne strane Učke (u to doba u sastavu Pazinske knežije).

⁷⁷ Etnik izveden od toponima Kodolje (selo sjeverozapadno od Buzeta).

⁷⁸ Doseljenik iz Brseča. Prezime je, dakle, stvoreno od etnika.

No, dok je hrvatski starosjedilački ruralni element ostao i nadalje kompaktan, štoviše novim se doseljivanjima brojčano ojačao, od druge polovine XVI i početka XVII stoljeća talijanski, pretežno krnjelski i furlanski došljaci, postaju u gradu Labinu sve značajniji čimbenik u nekim specijaliziranim zanatima. To se primjerice odnosi na bačvare, bojare (**tintor**), brijače, ugljenare i zidare (v. tab. 4). Osim obrtnika s navedenom strukom kojom su se bavili, u građi su zabilježeni i oni s općenitom oznakom »mistro« (ili **magistro**). Među njima se nalaze 26 s hrvatskim prezimenom, 42 s talijanskim, dvojica neizvjesna etnička porijekla i dvojica nesigurne provenijencije (**mistro Antonio coterman**, 1582. i **mistro Gasparo egliesse**, 1582) — ukupno 72.

Tabela 4

(Obrtnici s oznakom struke)

	Broj obrtnika	Etnička pripadnost			
		Hrvati	%	Talijani	%
Bačvar	2	—	—	2	100
Bojar	1	—	—	1	100
Brijač	1	—	—	1	100
Klobučar	2	1	50	1	50
Kolar	1	1	100	—	—
Kovač	3	—	—	3	100
Krojač	3	2	66,66	1	33,34
Krznar	2	1	50	1	50
Postolar	5	2	40	3	60
Prelac	1	1	100	—	—
Ribar	1	1	100	—	—
Tesar	1	—	—	1	100
Ugljenar	3	—	—	3	100
Zidar	3	—	—	3	100
Ukupno	29	9	31,03	20	68,97

U citiranim je izvorima, dakle, spomenut 101 obrtnik, odnosno prema etničkoj pripadnosti:

Tabela 5

	Broj	%
Talijani	62	61,38
Hrvati	35	34,65
Ostali	2	1,98
Nesigurne provencijencije	2	1,98

Veliki broj izučenih majstora specijaliziranih struka koji su mogli djelovati u Labinu upućuje na zaključak da je u njemu u to doba obrt bio veoma razvijen. Mirković čak pretpostavlja da je »u XVI stoljeću Labin bio najrazvijenije zanatsko središte u čitavoj Istri«. ⁷⁹ Nesumnjivo je potražnja proizvoda labinskih obrtnika bila velika zahvaljujući činjenici da se područje njegova komuna »od najsjevernije točke u Šumberu do najjužnije na rtu Dubcu, protezalo u dužini od 30 km, a tamo gdje je najšire, od koljena Raše kod Ružića do mora bilo je široko oko 15 km u zračnoj liniji«, ⁸⁰ te činjenici da su se ti proizvodi prodavali ili zamjenjivali i na susjednom području preko Raše i Raškoga kanala.

Sudeći prema izvornim podacima obrtnički je sloj samo manjim dijelom autohton. Obrtnici su uglavnom doseljenici iz bližih i udaljenijih krajeva — primjerice: **Zuane merganich da Fiume** (1582), **Stephano pellicer da Fiume** (1581), **michele sartor da dubasniza** (1560), **francesco d'arbe calligaro** (1564), **Lucha da nona** (1584), **hieronimo fauro da Zara** (1581), **michiel da Chataro** (1568), **Francesco da Bergamo** (1610), **Valentin Toscan** (1613), te mistro **daniel, Grigor, Bartholomio, Nadal** i drugi uz čija imena stoji oznaka **Cargnel** (1572, 1596, 1598, 1602. itd.).

Trajno nastanjanje krnjelskih, furlanskih i talijanskih obrtnika i stalna nazočnost mletačkih činovnika znatno utječu na infiltraciju talijanskoga jezika i kulturna utjecaja uopće. Premda ti utjecaji nisu mogli u XVI stoljeću izmijeniti etničku sliku Labina, ipak su u krajnjoj liniji pospješili proces polagane i postupne talijanizacije toga starog istarskog hrvatskoga grada koji je tri stoljeća kasnije — u doba buđenja talijanske nacionalne svijesti i nacionalno i nacionalistički obojena pokreta talijanskoga građanstva — u tolikoj mjeri poprimio talijansko obilježje da se gotovo i nije razlikovao od gradića s talijanskom i »talijanaškom« ⁸¹ većinom na zapadnoistarskoj obali!

II.3

Začeci toga polaganog procesa talijanizacije u XVI se stoljeću nisu odrazili u pučanstvu ruralnih kontrada Labinštine. Njihovu etničku sliku nije mogao narušiti dolazak nekolicine talijanskih gradskih obitelji iz Labina koje su na svojim posjedima — za svoje sočale, a katkada i za sebe — izgradili seoske kuće **case rurali**). Primjerice se u pregledanoj građi spominje god. 1581. **Zuane lutian de dubroua**, dok se god. 1604. za **Domenega Luciana**, vjerojatno rođaka potonjeg, izričito

---

⁷⁹ M. Mirković, n. dj., 12.

⁸⁰ Na i. mj., 11.

⁸¹ Rabim na ovom mjestu izričaj »talijanaška« (pod navodnicima!) većina za dio pučanstva talijanskoga nacionalnog osjećaja koje po porijeklu nije talijansko, premda takvu kovanicu, samo djelomično točnu, držim za starjelom i neprikladnom za hladnu znanstvenu prosudbu procesa preobrazbe etničke pripadnosti u nacionalnu svijest.

navodi da stanuje u seoskoj kući u kontradi Polje i pomoću sočala obrađuje posjede u Dubravi i Polju.⁸²

U labinskim se dokumentima, pa i u gradskom statutu na latinskom i talijanskom jeziku, napoličari, osobito uzgajatelji tuđe stoke,⁸³ nazivaju **sočalima** (lat. **soçales**, tal. **soçali**); vlasnik stoke naziva se **Patron della Soceda**, a njihov ugovor **soceda**.⁸⁴ Labinjani su još do nedavno (do 1945) rabili izričaj **soč** za oznaku **sočala**, odnosno napoličara, a iznajmljeno imanje koje on obrađuje sa svojom obitelji, kuću i štalu obuhvaćali zajedničkim pojmom **zatka**.⁸⁵ Naziv **kolon**, kojim se u ostaloj Istri označava napoličar, **sočal**, **mezzadro**,⁸⁶ u labinskim je dokumentima nepoznat. Izraz **kolon**, veoma frekventan u toj građi od konca XVI stoljeća dalje, ima sasvim drugačije značenje. Taj je epitet pridodan mnogim prezimenima labinskih građana — nobila, činovnika, svećenika, obrtnika i običnih ljudi koji su posjedovali civitet. God. 1593. spominju se, primjerice, »ser Zuane Thomouich, Nicolo farigna, et Antonio çuetanich da moschieniza, tutti tre collonj d'Albona«, god. 1599. »Zuane Vlacich, Hipolito Vrbasio, et Marin Dragogna tutti tre coloni di questo luocho di Albona«; god. 1610. »Reuerendo Pre Matthio Miliuoi, ms Antonio Scampichio, ms Gasparo melazzo, et ms Zuane Cos, tutti Colloni d'Albona«; god. 1611. »ms Nicolo Rotta spetiale, Zuane gliubchouich, et francesco blasina tutti tre colloni di Albona« itd. U jednoj oporuci sastavljenoj u Labinu 17. srpnja 1611. kao »colloni d'Albona« spominju se »mistro Francesco da Bergamo, et mistro Matthio dminich«, a gotovo godinu dana kasnije (8. lipnja 1612) ta se dvojica labinskih obrtnika u drugoj oporuci pojavljuju kao »Vicini de Albona«. Treba, dakle, pretpostaviti, premda su za konačnu definiciju tog pojma neophodna dalja istraživanja, da **kolon** u labinskim crkvenim dokumentima i notarskim imbrevijaturama označava stanovnika (građanina) Labina. Oni se u građi imenuju kao **habitatores**, **cives**,⁸⁷ **vicini**,⁸⁸ **cittadini**,⁸⁹ ili jednostavno »d'Albona« (odnosno »Albonesi«).⁹⁰

⁸² Usp. popis prezimena u dodatku.

⁸³ God. 1566. u općini je Labin, prema popisu providura Fabia da Canal, bilo 9.866 grla krupne i 23.224 sitne stoke — najviše u mletačkom dijelu Istre. (Usp. D. Klen, *Katastik*, n. dj., 20).

⁸⁴ C. Buttazzoni, n. dj., 48; C. De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 205.

⁸⁵ Usp. komentar u Dodatku II. uz toponim Baločica. — Naziv *zatka* upotrebljavao se i za oznaku raznih zemljišnih kultura i veoma je raširen u većem dijelu Istre, no čini se da se u Labinštini ipak pojavljuje i u nekom posebnom značenju.

⁸⁶ E. Rosamani, *Vocabolario giuliano*, Bologna 1958, 232; G. Rezasco, *Dizionario del linguaggio italiano storico ed amministrativo*, Firenze 1881, 223.

⁸⁷ »Zoane dminich, Zoane crmeglia, Antonio dminich, his omnibus habitatoribus ac Ciuibus Albonae« (ID, 1502); »Dominicus batel habitator Albonae« (ID, 1511). Itd.

⁸⁸ »Die XII X.mbris 1562. Actum in oppido Albonae in Sacristia Sancte Marie maiores ipsius oppidi presentibus Zoanne Viscouich, et Martino

Iako su hrvatski i južnoslavenski kolonisti i prebjezi u tijeku XVI i sve do polovine XVII stoljeća (pa i kasnije) jačali starinački hrvatski element, talijanski je jezik, premda isprva u manjoj mjeri, pored hrvatskoga, postao uporabnim jezikom labinskoga pučanstva. M. Breyer navodi zanimljiv podatak da je poznati protestant, ujak i prvi učitelj Flaciusov, franjevac Baldo Lupetina, »oko godine 1540. propovijedao [...] u prvostolnoj crkvi u Cresu, **na obim rođenim mu jezicima, talijanskom i hrvatskom**«. ⁹¹ Sličnim je nastojanjima obilježena i djelatnost Labinjana Horatia Moreschija, župnika u Šišanu i istaknuta svećenika puljske biskupije, koji je, kao zamjenik generalnog vikara, pri pastoralnim vizitacijama propovijedao na talijanskom i »ilirskom jeziku«. ⁹² Nesumnjivo je Crkva, svjesna etničke stvarnosti grada Labina i njegova kraja (pa i čitave puljske dijeceze), nastojala, pored svećenika Hrvata (oko 60%), u sastav labinskoga kaptola dobiti i svećenike Talijane (oko 40%), premda su i jedni i drugi bili dvojezični, tj. dobro poznavali i hrvatski i talijanski jezik. Ta se tendencija očituje i u odgajanju i pripremanju svećenika iz novoga doseljeničkoga sloja (god. 1565. u crkvenim se spisima, npr., spominje **Reuerendo Diacono Antonio Cernopetrich**; god. 1573. **clericus Martinus Turco**; god. 1610. **Reuerendo Pre Matthio miliuoi** i drugi).

---

grabglia ambobus uicinis, et habitatoribus predicti oppidi« (ID); »ser Bartholomio coruatico, ser zuane biasina, et ser martin maurich, tutti tre Vizini del sudetto locho de Albona« ((ID, 1580). Itd.

⁸⁹ »spetabil signor Zuan' Antonio di Negri cittadino de Albona« (ID, 1582).

⁹⁰ »ser Zuan' Vlacich, ser martin martincich, ser Hieronimo et Piero battelana, tutti tre d'Albona« (ID, 1582); »Aluise quarengo, Piero quarengo, et Marin dragogna tutti tre Albonesi« (ID, 1602). Itd.

⁹¹ M. Breyer, *O Istraninu Fra Baldu Lupetini (1502—1556)*, Jadranski Koledar, Zagreb 1936, 3 (p. o.). U Breyerovu se tekstu, bez naznake izvora, citat donosi i u talijanskom jeziku (»Attese a predicare in ambe le lingue natie, italiana e schiauona«).

⁹² Usp. P. Kandler, *Notizie storiche di Pola*, Pola 1876, 5; V. Monti, *Horatio Moreschi*, *Pagine Istriane* V, 11—12, Kopar 1907, 269—77. — Moreschi se odlikovao izuzetnom kulturom i poduzetnošću — napisao je povijest Pule (izgubljena u rukopisu), a, kako svjedoči kodeks *Istrumenti e Documenti del Reuerendo Capitolo di Albona*, u doba Kandijskog rata prikupljao je na području puljske biskupije novčanu pomoć za rat protiv Turaka. Arhidiakon i kanonici labinskog kaptola na svojoj su sjednici (19. veljače 1650) Moreschijev zahtjev ocijenili pretjeranim, jer »cjelokupni kapital kaptola jedva dosiže zatraženu svotu novca za ratnu desetinu [...]« »per sussidio della guerra contro li Turchi, per il che ricerca [tj. svećenik Moreschi; M. B.] da questo Capitolo per X.ma una somma di danari alle quale a pena arriua tutto il Capitale del Reuerendo Capitolo«. Štoviše, predstavnici su kaptola posumnjali da se iza toga nastojanja kriju interesi pojedinaca, a ne državne vlasti (»fa dubitare anzi quasi probabilmente credere che questa exatione è più tosto industria de particolari che mente ressoluta del publico [...]«), pa je zaključeno da se u Puljstinu pošalje povjerenik koji će ispitati ta nastojanja. (U pregledanoj građi nema vijesti o sudbini Moreschijeve inicijative.)

III

Važnost je ovih antroponimijskih i demografskih podataka ne samo u tome što pokazuju izrazito hrvatsko obilježje Labina i Labinštine u XVI stoljeću, već i u tome što upućuju na zaključak da se u prva dva stoljeća mletačke vladavine etnička struktura tog područja nije bitno izmijenila. Iako su gotovo svi dosadašnji istraživači istarske povijesti isticali tezu da se potpadanjem Labina pod vlast Mletačke Republike počelo gubiti hrvatsko obilježje toga osebujnog područja, ova građa pokazuje da je do toga došlo tek mnogo kasnije. Kolonizacijom hrvatskoga i uopće južnoslavenskog etničkog elementa, koja je svoju kulminaciju doživjela upravo u prvim stoljećima mletačke vladavine, hrvatski je autohtoni element toliko ojačao da proces talijanizacije u to doba nije bio moguć.⁹³ Uostalom, ta su doseljivanja u nekim područjima Istre, npr. u Puljštini i zaleđu gradića na zapadnoistarskoj obali, ne samo brojčano povećala stari hrvatski živalj, već su, u nekim dijelovima poluotoka u kojima je hrvatski etnički sloj bio slab i malobrojan, korjenito izmijenila etnički sastav u njegovu korist. Ni u Labinštini taj proces nije mogao ići drugim tijekom.

*

Dok se srčani i dosljedni Flacius sve više uspinjao u evropskim protestantskim krugovima, sudjelovao u sukobima i potucao po nje-mačkim gradovima, sveučilištima i samostanima, njegova daleka »dulcissima Patria« iz koje je potekao i koja mu je nesumnjivo udahнула tu srčanost, dosljednost i snažan intelekt, živi gotovo istim životom kojim je živjela u doba njegova rođenja i rane mladosti. A po Labinu i njegovim urbanim i ruralnim kontradama kreće se i živi u tijeku XVI stoljeća gotovo isti etnički krug ljudi iz kojega je poniknuo i sâm Vlačić. I dok se ondašnjom Evropom pronosila slava Matije Vlačića i njegova sina Matije mladeg, filozofa i liječnika, u Labinu i Labinštini žive mnogi Vlačići — skromni ili ugledni građani: svećenici, obrtnici, ratari i stočari — predstavnici onih vitalnih, duboko ukorjenjenih i razgranatih labinskih rodova i obitelji koje su se, usprkos golemim stoljetnim nedaćama kroz koje je prolazio njihov kraj, održale do danas.

IV

U drugom dodatku ovog rada donosi se pregled toponima ispisanih iz spomenutih vrela labinskoga kaptolskog arhiva. Izostavljene su naseļjene kontrade navedene u poglavlju II.1 (osim onih koje sadrže nazive pojedinih manjih lokaliteta, oranica, pašnjaka, voćnjaka, maslinika i šuma).

Popis toponima popraćen je nesustavnim bilješkama, objašnjenjima i citatima iz same građe koji će, vjerojatno, ipak korisno poslu-

žiti u daljim istraživanjima gospodarskih, socijalnih, pravnih, etničkih i jezičnih fenomena toga osebujnog kraja.

*

Izabrani dokumenti arhiva Župnog ureda u (Gornjem) Labinu iz kojih su vršeni ispisi onomastičke građe navode se u tekstu ovim kriticama:

- BS Blagajnički spisi (1550—1583);
- ID Istrumenti e Documenti del Reuerendissimo Capitolo (od 1489. dalje);
- K-ML Kaptol — misni legati; popisi legata misnih od 1504. dalje;
- K-P Kaptol — podavanja; upisi raznih podavanja u naturi;
- K-RS Kaptol — razni spisi; oporuke, izbor kanonika i sl. od 1535. dalje;
- KS Kaptolski spisi, prijepisi nekih dokumenata kaptolskog arhiva u Labinu (1557—1720);
- LB Libro Bragadin (knjiga dokumenata Giovan Francesca Bragadina, načelnika Labina 1522—24);
- LP Libretto delle Primitie, X.me, livelli del Reverendo Capitolo d'Albona (od 1552. dalje).

DODATAK I

ABECEDNI POPIS PREZIMENA*

- Gregorio Adamich (K-P 1573)
ser Zuan agatich (BS 1560)
Zuan Antulich (BS 1550, KS 1561)
Zuane bachiaz (BS 1573)
mistro Lunardo bacinello (ID 1590)
Domenego baicich (BS 1559), v. **baijcich**
mistro Gasparo baijcich (ID 1617), v. **baicich**
Zuane ban da uragna (ID 1598), v. **Codoglianin** (u bilješki uz spomenuto prezime; dalje: **bilj.**)
mistro Nicolo barberich (BS 1564)
Zuan barbich (BS 1561)
mistro Zangiacomo barbier (ID 1583)
misser (dalje: **ms**) Biasio Barbizino (BS 1559)
Dominicus batel habitator Albonae (ID 1511)
Reuerendo prè Zuane batelana (ID 1599) (»Fatto in Albona in Contra de Cragn in Casa della solita habitatione del Reuerendo pre Zuane batelana«); v. **batilana**, v. **Battelana**, v. **battilana**
Dona Zuana relita quondam ms Bartholo Batilana (ID 1606) (»Fatto in Albona in Casa della solita habitatione della Testatrice«); v. **batelana**, v. **Battelana**, v. **battilana**

---

* O načinu priređivanja ove patronimijske građe i odabiranju prezimena, te o statističkim podacima usp. pogl. II.1.

ms Giacomo batilana [»Collono d'Albona] (BS 1529, ID 1611), v. **batelana**, v. **Battelana**, v. **battilana**

ms Giacomo batilana (ID 1613) (»fatto in Albona in Casa di ms Giacomo batilana posta in contra Crgan«), v. **batelana**, v. **Battelana**, v. **battilana**

Presbiter Marchus Battelana (K-RS 1542), v. **batilana**, v. **Battilana** [U labinskim se izvorima XVI stoljeća to prezime navodi isključivo u obliku **Battilana** (ili **Battelana**). Tek u prvoj polovini XVII stoljeća pojavljuju se sporadična kolebanja. Primjerice u spisu K-P **adi 4 Ottobre 1629.** pored »ms Gierolimo Battilana« nalazi se i zapis »ms Gierolimo Battiala«. Prema tome, prezime poznate labinske obitelji Battiala u prvotnom je obliku glasilo Battilana.]

simon battelich (BS 1562, ID 1589)

Matheus battilana (BS 1559, ID 1540), v. **batelana**, v. **Battelana**, v. **batilana**

Matio belaz (BS 1559)

Simon belcich (BS 1558, ID 1590)

Gasparo bellich (BS 1560)

mathio bellossich d'Albona (ID 1601), v. **belusich**

Andrea belusich (ID 1615) (»fatto sopra il Territorio di Albona in contra Vetua in Casa di Andrea belusich«)

Paulo belusich (BS 1571), v. **bellossich**

Domenico Beneuenich (K-RS 1577)

Grisan benuich (ID 1605)

marin berchouich (BS 1568); v. **Bercouich**

Antonio Bercouich (BS 1570), v. **berchouich**

Dona Anta relita quondam Steffano bersezanin (ID 1613) (»Fatto in Albona in Casa di Dona Anta relita quondam Steffano bersezanin in contra goriza.«)

Martin bertossa (BS 1561)

Domenego Biasina (ID 1624) (»Fatto sopra il Territorio di Albona nella Casa rural sopra la Zaticha di madona Zuana relita quondam signor Eugenio Lutiani in Contra Dubroua appresso san Bortholomeo.«)

Francesco biasina d'Albona (ID 1605), v. **blasina**

sier zuane biasina [»vicino d'Albona«] (ID 1580) v. **coruatino** (bilj.)

martin bijelich (BS 1570)

francesco blasina [»Collono di Albona«] (ID 1616) v. **blasina**, v. **blaxina**

Lorenzo blasina (ID 1601) (»Fatto sopra il Territorio di Albona nella Contra di Cremenizza, in Casa di Lorenzo blasina.«)

Mattio blasina (ID 1610) (»fatto sopra il Territorio di Albona nella contra di Pogle locho detto sopra Vlascha in Casa rural di Martin blasina«)

Piero blasina [»habitante in Albona«] (K-RS 1535, BS 1558, ID 1606)

Mattio Blasinich (BS 1559, ID 1581).

dona Catherina blasiniza (BS 1560)
 Sebastian blaxina (BS 1565)
 Chirin bobnar (BS 1565)
 Barichio bogoucich (ID 1616) (»Fatto in Albona in Casa della
 solita habbitatione di Barichio bogoucich.«)
 Zuan bolenich (BS 1560)
 Zorzi bollich (BS 1558)
 Marco Bonifaccio (LP 1564)
 Reuerendo Domino Boracouich (K-RS 1576)
 zuan bosgnacho (BS 1568), v. **bosgnaco**
 Zuan bosgnaco (BS 1560), v. **bosgnacho**
 dona lucia bosgnacoua (BS 1580)
 mistro Ambrosio botaro (BS 1559), v. **botaro**, v. **bote**
 mistro Piero bote (BS 1559), v. **botaro**, v. **boter**
 mistro Ambrosio boter (BS 1559), v. **botaro**, v. **bote**
 Bastian bragian (ID 1616), v. **Braian**
 Zuane Braian (ID 1617) (»Fatto sopra il Territorio d'Albona in
 Contra Raune in Casa di Zuane Braian.«), v. **bragian**
 ms bortholo brenchouich del territorio d'Albona (ID 1603), v.
Brencouich
 Chierico Augustin Brencouich Sacrestano (ID 1614), v. **brencho-
 uich**
 mattio brenchouich (BS 1561), v. **brenchouich**
 Lazaro bresan (BS 1560)
 sier Grisan brescich (ID 1616) (»fatto in Albona in Casa di s.r.
 Grisan brescich in contrà Cragh«)
 Matheus brescich (ID 1540, ID 1590, 1605)
 Francesco brosgnarich (BS 1561)
 Michiel Burgonich (KS 1562)
 Zuane burich (ID 1583)
 Zuane butcouich (ID 1616) (»fatto nel borgo d'Albona in Casa di
 heredi Manzoni, doue habita Zuane butcouich«)
 Zuane Buttorich (BS 1560, ID 1610)
 ms Antonio Caleoni (ID 1614), v. **Pre Zaccaria Cataro** (bilj.)
 Giacomo Caleoni (ID 1611), v. **Nicolo Rotta** (bilj.)
 sier francesco calioni (BS 1578), v. **Caleoni**
 mistro francesco Cancian (ID 1590)
 Domenico Candus (LP 1564)
 Nicolo Capeler (ID 1601) [»nicolo Capeler, Francesco Cocot, et Da-
 mian luppetin tutti tre uicini d'Albona« pojavljuju se kao svjedoci
 u oporuci Luke Dražovina.]
 Biasio carbon (BS 1558), v. **Carboncin**, v. **Carboncinus**
 mistro Antonio Carboncin (ID 1605), v. **Golaz** (bilj.), v. **carbon**, v.
carbonzin
 mistro Antonio Carboncin (ID 1610) (»Fatto nella Terra d'Albona
 nella Casa del mistro Antonio Carboncin posta in Contrà Gorizza.«)
 Blasius Carboncinus (KS 1562), v. **carbon**
 biasio carbonzin (BS 1564), v. **carbon**, v. **Carboncin**

mistro daniel cargnel [žitelj Labina] (ID 1598), v. **repizza** (bilj.)
 mistro Grigor Cargnel (ID 1596), v. **Scutich** (bilj.), v. **Cargnello**
 mistro Bartholomio Cargnello (BS 1572), v. **Cargnel**
 mistro Nadal Cargnelo (ID 1602), v. **Dminich** (bilj.)
 Zuane Carlouich (BS 1581)
 Reuerendo Diacono Antonio Carnopetrich (ID 1565), v. **Cerno-
 petrich**
 ms Michiel Cataro (BS 1581), v. **Cattaro**
 s.r Piero Cattaro (ID 1599), v. **Cataro**
 Reuerendo Pre Zaccaria Cattaro (ID 1614) [U oporuci Marije udove
 Zvane Vrbanca spominju se: »Reuerendo Pre Zaccaria Cattaro, ms
 Antonio Caleoni, et ser Giacomo Giurgeuich tutti tre Coloni di
 Albona«.]
 Domenego Cedonio [»di Albona«] (ID 1605, BS 1558)
 Mattio Cegernich (ID 1581)
 Antonio Celebich (ID 1633) (»Fatto sopra il Territorio d'Albona in
 Conrà Bergod nella Casa rural dell'infrascritto Testador.«)
 marco celebich (BS 1558)
 dona Mara celebiza (BS 1572)
 ms Francesco Celio fisico de Albona (BS 1567)
 Andrea cemerco (BS 1574)
 Antonio Cergnul (KS 1561), v. **Cernul**
 Dona Gasparina relita quondam Martin Cergnul (ID 1610) (»Fatto
 in Albona in Casa ni sopradetta Dona Gasparina.«), v. **Cernul**
 Presbiter cernopetrich (K-RS 1568)
 Matio cernopetrich (BS 1560), v. **Carnopetrich**, v. **cerno petro**
 Thomaso cerno petro (BS 1571), v. **cernopetrich**
 Martin Cernul (ID 1583) [Posjednik je kuće »nel territorio d'Albona
 in contrata di Dubroua«.]; v. **Cergnul**
 sub Diacono Giacomo Cernulich (ID 1590, K-RS 1593)
 Martin Cernoulich (BS 1564)
 Vido Chamenarich (BS 1568)
 Zuane Chapich di Albona (ID 1606)
 Domiza chechergniza (BS 1581)
 Petrus Cheglouich (BS 1576, K-RS 1577), v. **Cheuoglich**, v. **Cheu-
 olich**
 Marin Cherpaz (BS 1578, ID 1605)
 Simon cheruatin (BS 1577), v. **Coruatin**
 Reuerendus Dominis Petrus Cheuoglich (K-RS 1577), v. **Cheglo-
 uich**, v. **Cheoulich**
 Pietro Cheoulich, sacredote (K-RS 1578), v. **Cheglouich**, v. **Cheu-
 oglich**
 Nicolo chersin (BS 1561)
 Zorzi chiriasich (ID 1617)
 Matio chmet (BS 1578)
 Zuan chnez (BS 1564)
 Simon Chodan (ID 1616)
 Zorzi chodanich (ID 1616)

Matio chopicich (BS 1559)
 s.r Francesco Cibeschin (ID 1580)
 martin Clapcich (BS 1570)
 Antonio Cnapich (BS 1578)
 Matio cobaiaz (BS 1562), v. **cobaych**, v. **cobaich**
 Piero cobaich (BS 1581), v. **cobaiaz**, v. **cobaych**
 matio cobaych (BS 1560), v. **cobaiaz**, v. **cobaich**
 Zaccaria cocorauich (BS 1558)
 Antonio Cocot (BS 1558, K-P 1573, ID 1587)
 Francesco Cocot (ID 1601), v. **Capeler** (bilj.)
 Giacomo Cocot (ID 1601) (»Fatto in Albona in Contra goriza in Casa dell'habitatione del Giacomo Cocot.«)
 Mattulin cocot (ID 1620) (»Fatto in Albona in Casa di Mattulin cocot.«)
 Marcho Codoglianin (ID 1598) [U kući **Anzole** udove Augustina Lupetine pri sastavljanju oporuke bili su nazočni: »Marcho Codoglianin, Zuan ban de uragna, et Zorzi dobrocinich tutti tre uicini di questa terra di Albona«.]
 catarina colarica (BS 1578)
 Zuane colarich (BS 1559)
 Zuan' Colich (BS 1557)
 ms francesco Collino phisico (BS 1561)
 mistro Zampiero Copicich (ID 1605)
 Piero Coppe (ID 1616)
 Nicolò corlato (ID 1601) (»Fatto in caneuia del Nicolò corlato in contrà di Goritia in Albona.«)
 Mathio Corrotich (BS 1558)
 Zorzi Coruatin (BS 1550, ID 1587), v. **cheruatin**
 sier Bortholomio coruatio [»uicino de Albona«] (ID 1580) [Prigodom sastavljanja oporuke Katarine supruge Paškvala Martinčića bili su nazočni: »Bortholomio couratino, zuane biasina, martin maurich, tutti tre Vicini del sudetto locho de Albona«.]
 Nicolo Cos (ID 1605) (»Fatto sopra il Territorio di Albona in Contra Ripenda in Casa di Nicolo Cos.«)
 piero Cos (BS 1560)
 ms Zuane Cos (ID 1610), v. **Scampichio** (bilj.)
 Zuane Cos (ID 1614) (»Fatto in Albona in Casa di me Zuane Cos.«)
 martin cosiza (BS 1580)
 ... Cosmanich (KS 1561)
 Nicolaus Cossich (ID, 1493, 1524, BS 1558)
 mistro Antonio coterma (BS 1578)
 Michiel Cracorich (ID 1489)
 s.r Zuane Cragnaz (ID 1614) (»Fatto sopra il territorio di Albona in Contra bresci in Casa di s.r Zuane Cragnaz.«). v. **Craniaz**
 Michiel Craniaz (BS 1579), v. **Cragnaz**
 Michiel crancich (BS 1562)
 Antonio Crelich (ID 1616)
 Zoane crmeglia (ID 1502), v. **dminich** (bilj.)

Biasio crusfar (BS 1575)
 prè Domenico Cucchia (LP 1552)
 s.r Antonio çuetanich da moscheniza [»collono d'Albona«] (ID 1593)
 mistro Francesco da Bergamo (ID 1610)
 Lazaro da bressa (BS 1559)
 sier Ciprian da fiume (BS 1580)
 Marizza da lourana (ID 1606) (»Fatto in Albona in Casa della solita habitatione di Marizza da lourana posta in goritia.«)
 s.r Petrus da montana alias Tubicina nunc uicinus, et habitator Albonae (ID, 1560), v. **de montona**
 mistro Lucha da nona (ID 1584) (»fatto jn Albona jn Casa della solita habitatione de dona Oliua relita quandam mistro Lucha da nona«)
 dona Zuanna relita quandam mistro francesco Darbe (ID 1599) (»Fatto in Albona in casa della solita habitatione della infrascritta testatrice apresso la piazza«,), v. **d'arbe**, v. **de Arbe**
 mistro francesco d'arbe calligaro (BS 1564), v. **Darbe**, v. **de Arbe**
 Presbiter Marcus filius quondam Antonij de Arbe (K-RS 1542), v. **Darbe**, v. **d'arbe**
 ms Simonetto de Bastole (ID 1614)
 Thoma de Bersez (ID 1499)
 mistro michiel de Chataro (BS 1568), v. **di Cataro**
 Stanissa de chiras (BS 1559)
 Reuerendo Domino Francesco de Germanis Archidiacono (K-RS 1577)
 Marin de grisignana (ID 1589), v. **de grosnana**, v. **de grosnana**
 Zuan de grosnana (BS 1565), v. **de grisignana**, v. **de grosnana**
 Francesco de grosnana (BS 1557), v. **de grosnana**, v. **de grisignana**
 ... de Longo (KS 1561)
 Antonio de Lorenzo Nodaro (K- RS 1589) [Na drugom mjestu u istom fasciklu: **Presbiter Andreas de Laurentijo Nodarius Publicus, et Cancellarius**] (K-RS 1585)
 mistro francesco de lucis (ID 1613), v. **Piero Sumberaz** (bilj.) [Vjerojatno rođak fra Nikole Lucisa gvardijana samostana Sv. Franje u Labinu. (»Reuerendo Padre frà Nicolo Lucis fù Guardiano di S. Francesco«, spominje se u oporuci labinskoga župnika Priama Lucianija, ID 1613.)]
 ms Cornelio de manzoni (ID 1613) (»Fatto in Albona in Casa delli heredi del quandam ms Cornelio de manzoni.«)
 ms Gasparo de manzoni (ID 1585). v. **quarengo** (bilj.), v. **manzonj**
 ser Gioseffo de manzoni (K-RS 1573), v. **de manzonj**
 Gasparo de manzoni (ID 1605) (»fatto in Albona in casa della solita habitatione del Infrascritto testator in contrata doliza«)
 Presbiter Marinus de Marinis (K- RS 1540)
 piero de montona (BS 1563), v. **da montana**
 Cosma de moschieniza (ID 1505, BS 1558), v. **de moschienze**

Piero de moschienenize (BS 1573), v. **de moschieneniza**
 franciscus de quarengy (ID 1529), v. **Quarengo**
 mistro Nicolo de rossi (BS 1562)
 ms Andrea de rubeis (BS 1559)
 missier piero de sidro (BS 1558), v. **Sidro**
 Agnia de Vinodol (BS 1571)
 Bernaz de Vinodol (ID 1617)
 mistro Gasparo de Vitalis (BS 1581)
 Zuane de Zara (ID 1631) (»Fatto inanti la Terra d'Albona nella Casa
 di ms Zuane de Zara.«)
 Zuan dezarich (BS 1559, 1562)
 Mattheo Diborich (BS 1574)
 matio diborich detto chmet (BS 1581)
 s.r francesco di calleanj (ID 1591)
 madona Matthia relita quondam ms Zacharia di Cataro (ID 1602)
 (»Fatto in Albona in casa della solita habitatione di sopradetta dona
 Matthia in Contra Goriza.«) v. **de Chataro**
 Eccellentissimo signor Giacomo Dies fisico salariato di questa Co-
 munità (ID 1610)
 ms Piero di Gorizza [»Collono d'Albona«] (ID 1610)
 ms Piero Antonio di Lorenzi (ID 1608) (»Fatto in Albona in casa
 della habitatione di ms Piero Antonio di Lorenzi.«)
 ms Cornelio di manzonij (ID 1582), v. **de manzoni**
 spetabil ms Zuan' Antonio di Negri cittadino de Albona (BS 1558,
 K-P 1582), v. **Negro**
 mistro Nicolo di Piazza »habitante in Albona« (ID 1606, 1616)
 ms Gasparo diracich da castoa (ID 1583)
 ms Zuane di sicoli (ID 1609)
 s.r Piero di Zara (ID 1590) [Kao »testimonij chiamati, hauuti et
 pagati« pri sastavljanju oporuke Paškvala Petrošića bili su nazočni
 »sier Piero di Zara, mistro Paulo madonich, et Antonio Scopcich,
 tutti tre uicini del detto locho«.]
 Antonio dminich (ID 1604), v. **uiscouich** (bilj.)
 Reuerendo Pre Gasparo Dminich (ID 1605, 1614) (»fatto in Albona
 in Casa del Reuerendo Pre Gasparo Dminich posta in contrà Go-
 rizza«)
 Lorenzo dminich (BS 1550)
 ms lorenzo Dminich (ID 1602) [Svjedoci u oporuci »di madona
 Matthia relita quondam Zacharia di Chataro« — **Reuerendo pre
 Marin farigna** [...] **ms lorenzo Dminich, mistro Nadal Cargnelo** —
 nazivaju se »uicini et habitantj in questa terra«.]
 Martin dminich (ID 1596), v. **Scutich** (bilj.)
 sier martin dminich [»habitante d'Albona«] (ID 1581), v. **grepcich**
 (bilj.)
 Martin dminich (ID 1614) (»Fatto sopra il Territorio di Albona
 in Contra bergod in casa di Martin dminich.«)
 mistro Matthio dminich [»Collono d'Albona«] (ID 1611)

ms Simon Dminich (ID 1611) («fatto in Albona in Casa di ms Simon Dminich»)

missier Zoane dminich (ID 1502, LP 1564) [Među svjedocima pri sastavljanju neke oporuke u Labinu 27. travnja 1502. spominju se »Zoane dminich, Zoane crmeglia, Antonio dminich his omnibus habitantibus hac Ciuibus Albonae«.]

Reuerendo ms Zuane dminich honorando Archidiacono di questa Terra (K-RS 1584)

Zuane Dminich del quondam Lorenzo Nodaro Publico (ID 1588)

martin dobrich (BS 1578)

Marin dobrigna (ID 1590) («fatto sopra questo Territorio di Albona in cotrata dubroua, et nella Casa di Marin dobrigna»)

Zorzi dobrocinich (BS 1568, ID 1598), v. **Codoglianin** (bilj.)

Vrban dobrouich (KS 1561, ID 1616)

Martin dochlenich (BS 1560), v. **Doclenich**

Stephanus Doclenich (LB 1524, BS 1555), v. **dochlenich**

Martin Doclenich (LB 1524, BS 1555), v. **dochlenich**

Martin Doclenich [»d'Albona«] (ID 1541, 1584), v. **dochlenich**

Martin domentich (BS 1559)

Giacomo Dragisich (K-ML 1599)

Dominicus Dragogna Canonicus Albonae (ID 1502)

Madona Francesca Dragogna (ID 1609) («fatto in Albona in Contra Cragn in Casa di Madona Francesca Dragogna»)

ms francesco Dragogna (ID 1610), v. **Hipolito Vrbasio** (bilj.)

Gasparo dragogna (BS 1560, ID 1580)

ms Marin Dragogna [»de Albona«] (ID 1610)

Marin Dragogna (ID 1599), v. **Vlacich** (bilj.)

luca draguglia (BS 1564)

Dona percha relita quondam simon Draguglia (BS 1558)

antonio dragugliza (BS 1566)

sier Lucha Drasouin (ID 1601) («Fatto in Albona, in contra gorizza in casa del habitatione del infrascritto testator»)

Domenego Dumcich (BS 1581, ID 1605) («Fatto sopra in Territorio di Albona in contra Rogozana in Casa rural di Domenego Dumcich.»)

Francesco duornicich (BS 1560)

Francesco duornicich detto pugh (BS 1565)

Fauro Dusman (BS 1574)

ms Giacomo Embrissio (ID 1633)

ms Gasparo englesse speciario (ID 1582)

mistro Antonio fabreto (BS 1559)

magistro francesco fabro (ID 1524)

Steffano Faragona (ID 1605) («fatto sul Territorio di Albona in Casa della solita habitatione di Steffano Faragona in contrà rabbaz»)

Marin farigna (ID 1612) («Fatto in Albona nella Casa del jnfra-scritto Testator posta nella contra doliza.»)

Pre Marin farigna Canonico di questo loco (ID 1602), v. **Dminich**
 (bilj.)
 martin farigna dito fuciach (BS 1577)
 Nicolo farigna [»collono d'Albona«] (ID 1593)
 Nicolo farigna (ID 1616) (»Fatto in Borgo di Albona in Casa di
 Nicolo farigna.«)
 Zuan farigna (ID 1501), v. **farina**
 Matio farina (BS 1561), v. **farigna**
 s.r Mauro farinich (ID 1541)
 Antonius Farulich (K-P 1573)
 ser Bortholomio faureto (BS 1555)
 mistro hieronimo fauro da Zara (BS 1581)
 ms Bastian feri [»Collono di Albona«] (ID 1610)
 mistro Francesco ferizuolo caligaro (ID 1580)
 Dona Cathiza francapagna (BS 1560)
 Joannes francapano (ID 1505)
 mistro Andrea francho [»Collono di Albona«] (ID 1618), v. **franco**
 mistro Biasio franco Caligher (ID 1624), v. **francho**
 mistro Andrea francouich (ID 1612)
 ms Euangelista francouich (ID 1602) (»Fatto in Albona in casa de
 ms Euangelista froncouich ditto biscop (BS 1558)
 Francesco francouich ditto biscop (BS 1558)
 Grigor Francouich (ID 1584)
 Marin francouich d'Albona (ID 1590)
 Zuane furlan (ID 1599)
 Antonio furolich (BS 1558), v. **furolizza**
 antonio furolizza (BS 1569), v. **furolich**
 martin [de] galignana (BS 1575)
 Zuan galliotto (BS 1557)
 Giacomo gelcich [»di Albona«] (ID 1614), v. **ielcich**, v. **Jelcich**
 Ioanes Geruasio Diacono (ID 1529, 1559)
 Zuane ghergurich (BS 1573)
 Presbiter Antonio Gielich (K-RS 1576)
 Zuane giosepich [»di Albona«] (ID 1620), v. **iosefich**, v. **Josepich**,
 v. **jusepich**
 s.r Giacomo Giuregeuich (ID 1614), v. **Pre Zaccaria Cattaro** (bilj.)
 Dona Carandina relita del quodam Mattio Giuricich (ID 1633)
 (»Fatto in Albona nella Casa doue al presente habita Carandina
 rta del q.m Mattio Giuricich.«)
 Zacaria giuricich [»in contrata Goriza«] (ID 1600), v. **lupetin**
 (bilj.)
 Zuane Giuricich (ID 1609), v. **Martin lupetin**, v. **iuricich**, v. **giuri-**
cich
 Antonio Giurieuich (BS 1575), v. **jurieuich**
 Paulo gliubanouich (BS 1562). v. **lubanonich**
 Zuane gliubchouich [»Collono di Albona«] (ID 1616), v. **gliubco-**
uich
 Domenego gliubcouich (BS 1581), v. **gliubchouich**

grisan gobbo (BS 1565), v. **Gobo**
 Gabriel Gobo (BS 1558, ID 1589), v. **gobbo**
 s.r Marin Golaz (ID 1605) [»s.r Marin Golaz, Bortholomio batelana,
 et mistro Antonio Carboncin, tutti tre Vicini di questa Terra di
 Albona«]
 Mattio Golaz (BS 1562, ID 1583)
 Zuane Golcich (ID 1603) (»Fatto in Albona, in contra Gorizza, in
 Casa della solita habbitatione di Zuane Golcich.«)
 Simon golich (BS 1578), v. **gollich**
 Augustin gollich (ID 1587) (»fato nel Territorio d'Albona in Con-
 trata dubroua in casa delli heredi del quondam Augustin gollich«).
 v. **golic**
 Zuane Gollich (ID 1616) (»fatto in Albona in contra Gorizza in Casa
 di Zuane Gollich«)
 Mattheo Golubich (BS 1574)
 Martino grabglia [»di Albona«] (ID 1562), v. **Viscouich**
 mistro Martin grablich caligaro (BS 1572)
 piero grandich (BS 1566)
 Dona Vlca grandiza (BS 1566)
 Bortolomio greco (BS 1558), v. **grego**
 Bortolomio greco (BS 1571), v. **grego**
 s.r michiel grepcich [»d'Albona«] (ID 1581 [Oporuka pokojnog
 Sime Milivoja načinjena je 19. srpnja 1581. pred svjedocima »ser
 michiel grepcich, s.r martin dminich, s.r lorenzo et sebastian malci-
 nich tutti tre d'Albona«.]
 s.r Andrea griparich (ID 1588) (»fatto sopra il Territorio di Al-
 bona in casa rural del infrascritto Testatore«)
 Simon Griparich (BS 1559, ID 1613)
 s.r francesco grubich (BS 1563, ID 1599)
 Domenego grusuar (BS 1573)
 sier Grigol ielcich collono, et Vicin del sudetto locho [di Albona]
 (ID 1582), v. **gelcich**, v. **Jelcich**
 Biasio ifcouich (BS 1575)
 Antonio ilijich (BS 1577)
 Antonius Isidorus (K-P 1563)
 Martin iuanchich (ID 1599)
 Andrea iuricich (BS 1562), v. **giuricich**, v. **juricich**
 Matio jedricich (BS 1578)
 Reuerendo signor Antonio Jelcich (ID 1584), v. **gelcich**, v. **ielcich**
 Zuane jelcich (BS 1571), v. **gelcich**, v. **ielcich**
 Antonio jeligich (BS 1570)
 Domaz Jellenich (ID 1496)
 Antonio jelouich (BS 1576)
 mistro nicolo jembrich (BS 1568)
 Zuane Jembrich sudiacono (ID 1596)
 Mathio jllijch (BS 1556)
 Zuane josefich (BS 1559), v. **giosepich**, v. **josepich**, v. **jusepich**
 Zuane Josepich (ID 1606), v. **giosepich**, v. **josepich**, v. **jusepich**

figlia del quondam jurcoich detta morlacha (BS 1577)
 Martin juricich (BS 1559), v. **giuricich**, v. **iuricich**
 Migha jurieuch ditto Xelesco (BS 1574), v. **Giurieuch**
 Zuane jurioich (ID 1587) («fatto nel Territorio d'Albona nella
 contra chiamata selzze nell'habitatione dell'infrascritto Testador»)

Zuan Jurjach (BS 1568)
 Zuane jusepich (BS 1580), v. **giosepich**, v. **josefich**, v. **josepich**
 Joannes Justouich (ID 1540)
 Piero Librich »di Albona« (ID 1610)
 mistro Zuane Librich (ID 1598)
 Francesco lisiza (BS 1559)
 Paulo lubanouich (BS 1561), v. **gliubanouich**
 s.r Euangelista lucatello (ID 1599), v. **Lucatelli**
 Clerico Zaccaria Lucatelli »di Albona« (ID 1614), v. **lucatello**
 Gergur lucaz (BS 1579)
 Dona Domenega relita quondam Giacomo lucian (ID 1604) («fatto
 nel Territorio di Albona nella contrata di poglie, in casa della solita
 habitatione della Infrascritta Testarice»)

mistro Gieronimo luçian (BS 1559, ID 1611)
 Giacomo Luciani cittadino d'Albona et Nodaro publico (ID 1582),
 v. **lucianj**
 Giacomo lucianj Nodaro di Albona (ID 1605), v. **Luciani**
 Antonio Luciano (LB 1524)
 Madona Domenega relita quondam ms Filippo luciano dell'anno
 1599 (ID 1599) («Fatto in Albona in casa della Testarice in Contra
 Gorizza.»)

Prè Andrea Lupetin Archidiacono (K-RS 1535, LP 1552)
 Anzola relita quondam Augustin Lupetin (ID 1598) («Fatto in Albona
 in cotrata Dolizza in casa della sopradetta Anzola [...]»)

Martin lupetin (ID 1609) [U oporuci Tomine Prodoljanina spominju
 se svjedoci: »Martin lupetin, Martin marcouich, et Zuane Giuricich,
 tutti tre Colloni di Albona.«]

Mattio lupetin (ID 1600) [U oporuci Matije udove pok. Marina
 Skute iz Gorice, kontrada Labin, za Matiju Lupetinu, Zaharija Juri-
 čića i Šime Mikuljanića stoji da su »tutti tre habbitanti di questo
 luocho, et territorio di Albona.«.]

Zacharia lupetino Nodaro publico (ID 1613)
 Damian luppetin (ID 1601), v. **Capeler** (bilj.)
 Reuerendo Domino Presbitero Andrea Luppetino Plebano et Vi-
 cario totius Archidiaconatus (K-RS 1577)
 s.r Gabrielle Lupetino (ID 1498)
 Gioan maria lupetino Nodaro publico (ID 1587)
 Zuane lutian de Dubroua (BS 1581)
 ms. Zuane Lutian (ID 1604) [»ms Zuane Lutian, Mattio Lupetin,
 et Pier' Antonio Vragouin, tutti tre Colloni di Albona«]

signor Girolamo lutiani (ID 1644) («Fatto sopra il Territorio d'Al-
 bona nella Zatica del signor Girolamo lutiani in Contrà San Bortho-
 lomeo.»)

signor Liburnio Lutiani (ID 1611) [Kao svjedoci u oporuci Sime Dminića iz Labina navedeni su »signor Liburnio Lutiani, ms Antonio Scampichio, et ms Tiberio Scampichio tutti tre colloni di Albona«]

antonio maccouiza (BS 1570)

mistro Paulo madonich (ID 1590), v. **Piero di Zara** (bilj.)

marin magdalenin (BS 1569)

s.r lorenzo malcinich [»d'Albana«] (ID 1581), v. **melcinich**, v. **grecich** (bilj.)

mistro Isepo manganato (ID 1613)

ms hieronimo manzin (BS 1559)

ms Baldo Manzoni (ID 1612) (»fatto in Albona in Casa de ms Baldo Manzoni posta appresso la piazza«)

Reuerendo Pre Michiel Manzoni (ID 1610), v. **Marin prodoglianin** (bilj.)

s.r Zuane manzoni (ID 1580) (»fatto jn Albona jn Casa de s.r Zuane manzoni posta apresso la piazza inferiore«)

Martin marcouch (ID 1609, 1645), v. **Martin lupetin** (bilj.)

s.r Andrea marinich (BS 1559, ID 1583)

Dona Anna relita quondam s.r Andrea marinich dell'anno 1599 (ID 1599) (»Fatto in Borgo auanti la terra d'Albana in casa della testatrice.«)

Mattio marincich (ID 1616) (»Fatto sopra il Territorio di Albona in Contra dubroua in casa rural di Mattio marincich.«)

Zuane Marincich ditto Namotanaz (BS 1581)

ms Piero Marincich (ID 1631)

Giacomo martincich (ID 1609) (»fatto sopra il territorio di Albana nella contra sopra squaransca in Casa di Giacomo martincich«)

Mattulin martincich (ID 1616) (»Fatto sopra il territorio d'Albana in contra Zermgnina in Casa rural della solita habbitatione di Mattulin martincich.«)

Pasqual martincich (BS 1580, ID 1580) [»in casa rurale [...] posta sopra il Territorio di Albana nella Contra di Santo Fabiano.«]

Simon Martincich (ID 1605) (»Fatto sopra il Territorio di Albana in contra di San Sebastian nella Casa del Simon martincich.«)

grisan marzovich (BS 1568)

sier francesco masalin (BS 1580)

ms Francesco Masalin (ID 1611) (»Fatto in Borgo d'Albana in Casa di ms Francesco Masalin.«)

Domizza relita quondam Matthio Maschouch (ID 1605) (»fatto sopra il Territorio di Albana in contra bergod in Casa di sopra-detta Domizza«)

Pasqual mascouch (BS 1579)

Zuane maschouch (ID 1610, 1645), v. **Marin prodoglianin** (bilj.)

Renco matcouch (ID 1599)

martin maurich [»Vicino d'Albana«] (ID 1580), v. **coruatino** (bilj.)

domenego mazan (BS 1563)

Barichio meduenich (ID 1603), v. **Benetto murador** (bilj.)

ms Gasparo meiazzo (ID 1610), v. **Scampichio** (bilj.)
 mistro Bortolo melcinich (BS 1560, ID 1580), v. **malcinich**
 Clerico Zuane mellazzo [»Collono di Albona«] (ID 1616)
 mistro Zuane merganich da Fiume (ID 1582)
 Gasparo metlicha (ID 1583)
 s.r. Michaele micalich (BS 1558, ID 1563, 1601)
 Hellena relita quondam Michiel Michalich (ID 1616) (»fatto in Albona in Casa della solita habbitazione della Infrascritta Testatrice«)
 Pasqual michuglianich (ID 1610) (»Fatto sopra il Territorio di Albona in Contra Pogle, in Casa della solita habbitazione di Pasqual michuglianich.«), v. **micuglianich**, v. **micullanich**, v. **mycuglianich**
 Grisan micuglianich (ID 1601) (»Fatto sopra in Territorio di Albona in Contrata Xugaij in casa rural del Infrascritto Testator.«), v. **michuglianich**, v. **micullanich**, v. **mycuglianich**
 Mattio micullanich (BS 1578, ID 1601), v. **michuglianich**, v. **micuglianich**, v. **mycuglianich**
 Simon michuglianich [»in Contra Gorizza«] (ID 1600), v. **lupetin** (bilj.)
 Marcho milanich (BS 1560)
 Marco milanouich (BS 1560), v. **myllanouich**
 Marcho miletich (BS 1561)
 Dona Antonia relita quondam marcho miletich (ID 1589) (»fatto sopra il Territorio di Albona in contrata Dubroua in casa della habitatione della infrascritta Testatrice«)
 marco miletta (BS 1568)
 Marin miliuoi j (ID 1590) (»Fatto in Albona nella casa di Marin miliuoi j in contrata doliza.«)
 Reuerendo Pre Matthio miliuoi j [»di Albona«] (ID 1610)
 Simon miliuoi j (ID 1581) [»nel borgo auanti la Terra de Albona in casa della habitatione del infrascritto Testador«]
 Zorzi Miliuoi j (ID 1646) (»Fatto sopra il Territorio d'Albona nella Casa rural in Contrà Rogozana.«)
 Simon millich (BS 1563)
 marin mochorincich (BS 1566), v. **mocorinccich**
 Joannes mocorinccich (ID 1541), v. **mochorincich**
 Dona Chiara mochoriniza (BS 1561)
 Mattio mocorouich (ID 1605), v. **Mochorouich**
 Andrea Mochorouich [»del Territorio di Albona«] (ID 1610), v. **mocorouich**
 mistro Gieronimo momich (ID 1617), v. **momichio**
 s.r. Zuane momich (BS 1559, ID 1583), v. **momichio**
 s.r. Antonio momichio (ID 1563), v. **momich**
 sodiacono Horatio Moresco (ID 1640)
 Antonio mucha (BS 1577)
 mistro Benetto Murador (ID 1590) (»fatto in Albona nella Casa della solita habitatione de mistro Benetto Murador in Contra Gorizza«)

mistro Benetto murador (ID 1603) [»mistro Benetto murador, Zuane repizza, et Barichio meduenich, tutti tre uicini di questa Terra di Albona«], v. **Golcich**
 mistro marco murador (ID 1599), v. **muraro**
 mistro gregor muraro (BS 1563), v. **murador**
 dona Mariza murlacha (BS 1571)
 ms Biasio Muschio (K-P 1563)
 Antonio mycuglianich (BS 1558), v. **michuglianich**, v. **micglianich**, v. **micullanich**
 Marco myllanouich (BS 1560), v. **milanouich**
 mistro Paulo najcinouich (BS 1574), v. **najcinouich**
 mistro Paulo najcinouich (BS 1571), v. **najcinouich**
 Tomaso Negri (BS 1556, KS 1561), v. **di Negri**
 Martinus Notticich (LB 1524)
 Domenigo obaglia (BS 1581)
 Grigor pagor (ID 1584) (»fatto sopra il Territorio di Albona nella casa del Infrascritto Testador in contrà di dragozaj«), v. **pagorich**
 Piero pagorich (BS 1550), v. **pagor**
 Pasqual paliotich (BS 1564)
 ms Marin Palisca (ID 1601, 1632) (»Fatto in Albona nella Casa di habitatione di ms Marin Palisca.«); v. **palischa**
 Dona Clara relita quondam Marin Palisca (ID 1645) (»Fatto in Albona nella Casa dell'Habbitatione dell'infrascritta Testatrice.«); v. **palischa**
 Zuane palischa de ripenda (BS 1582)
 Vincenzo palischa (ID 1617), v. **Palisca**
 Vittorio Palischa (BS 1560), v. **palischa**
 mistro simon pangraz ouer gripparich, deue per jl fitto della casa del signor Zorzi a lui affitada Libre 12: — (BS 1558)
 s.r sebastiano pastina (ID 1559)
 Otaz pual (BS 1566) »Al ossequio de Otaz pual per laudi Cantadi Libra 4, per messa Cantada L. 1 : 4«
 zuanne pauletich (ID 1599), v. **uerbanaz** (bilj.)
 mistro Zuanne paulouich [»Habitante in Albona«] (ID 1606)
 Sebastian pedrolo ouer xillich (BS 1558)
 mistro Stephano pellicher de Fiume (BS 1581)
 Zuane perossich (BS 1559)
 Joannes petrosich (BS 1562, ID 1563), v. **petrossich**
 dona juana petrosiza (BS 1575)
 s.r Pasqual petrossich (ID 1590) (»fatto in Albona in casa dell'habitatione del Infrascritto Testatore«,), v. **petrosich**
 Bernaz piscador (BS 1576)
 Pietro Piuà (K-ML 1560)
 Cosma plamegna (ID 1501)
 ms Augustin plenteda spetial (ID 1616) (»fatto in Albona in Casa de ms Augustin plenteda spetial posta appresso la piazza«)
 Mattio pluchiza (ID 1511)
 Zuane poglizanin (BS 1563)

biasio pogorelaz (BS 1566)
 s.r Marchantonio Pola (ID 1616) («Fatto in Albona in Casa della solita habbitatione del Infrascritto testador.»)
 matio polcich (BS 1580)
 relita Michaela Poldruga (K-P 1573)
 Jacomo poldrugo (BS 1562)
 jacomo poldrugouaz (BS 1559)
 Diacono Ambrosio popasich d'Albona (ID 1599), v. **Poppassich**
 Presbiter Iouannes(!) Popasich (K-RS 1544), v. **Poppassich**
 mistro Nicolo popasich (ID 1583) («fatto in Albona nell'habitatione del mistro Nicolo popasich»), v. **Poppassich**
 Antonio Poppassich (BS 1581, ID 1611), v. **poppassich**
 Gasparo prelaz (ID 1603)
 Zusto pribilich (BS 1571)
 Marin prodoglianin (ID 1610) [**Reuerendo Pre Michiel Manzoni, Marin prodoglianin, et Zuane maschouich** u oporuci Mate Blažine iz kontrade Polje nazivaju se »Colloni di Albona.«.]
 Marin Prodoglianin [»di Albona«] (ID 1624)
 Martin prodoglianin (BS 1562)
 Tomina prodoglianin (ID 1609) («fatto sopra il Territorio di Albona in contra apresso l'obrie, in Casa rural di Tomina prodoglianin»)

ms Isepo putta [»Collono di Albona«] (ID 1614)
 ms Agostino quarengo (ID 1599) («Fatto in Albona in casa della solita habitatione del infrascritto Testador apresso il palazzo.«), v. **de quarengy**
 Presbiter Aloijsius Quarengo (K-RS 1584)
 ms Aluise quarengo (ID 1610), v. **Hipolito Vrbasio** (bilj.)
 ms Battista Quarengo (ID 1616) («fatto In Albona in Casa doue habita ms Battista Quarengo in Contrà Cragn»)

ms Bortolo quarengo (ID 1585) [»ms Bortolo quarengo, ms Gasparo de manzoni, et s.r Zuane Thomouich, tutti tre uicini, et habitatori di Albona«, navedeni su kao svjedoci u »Ponto di testamento del quondam Zuane Vlacich quondam Hieronimo«.]
 ms Euangelista quarengo (ID 1610) («fatto in Albona in Casa di ms Euangelista quarengo»)

Zuane quattrin (BS 1558, ID 1605)
 Zuan' Rabchinich (BS 1558)
 marcho rachouich (BS 1580)
 Cosma Radauaz (BS 1558, K-P 1567), v. **raddauaz**
 Giacoma relita quondam Marin raddauaz (ID 1610) («fatto sopra il Territorio di Albona in Contra Dubroua in Casa rural di sopradetta Testatrice»)

Vlica relita quondam Michiel radauaz (ID 1588) («fatto sopra il Territorio di Albona in contrata di San Bortholo nella casa rural nella qual al presente habita Vlica r.ta q.m Michiel radauaz»)

Zuane radauaz (ID 1583) («fatto sopra il territorio d'Albona nella contra di Dubroua cosi chiamata nella casa rural»)

barthul radauiza (BS 1572)
 Antonio raddauaz (BS 1564), v. **Radauaz**
 Thomaso raddaouanich (BS 1562)
 Vito Radmilouich (BS 1581)
 Gasparo radouanich (BS 1580)
 Tomaso rajcouich (ID 1617)
 Mathio Ralicich ouero Schocilouich (BS 1562)
 mistro Bortholomio repizza (BS 1558)
 mistro Mattio repizza (ID 1598) [Pri sastavljanju oporuke »della dona franina sorela de sier Gasparo de manzoni et moglie del sier Giacomo dminich [...]« među svjedocima bili su »mistro Mattio repizza, mistro Zorzi snacich pellosa, et mistro daniel cargnel, tutti tre abitanti in Albona«.]
 Zuane repizza (ID 1603), v. **Benetto murador** (bilj.)
 Zuane repizza [»d'Albona«] (ID 1610)
 Giacomo roijanich (ID 1593) (»fatto in Borgo auanti la Terra di Albona in casa del Infrascritto Testador«)
 ms Nicolo Rotta spetiale (ID 1611) [»ms Nicolo Rotta spetiale, ms Piero Cattharo, et Giacomo Caleoni tutti tre Colloni di Albona«, svjedoci su u oporuci misera Francesca Masalina iz Labina.]
 Domenego rumencich (ID 1601)
 s.r Joannes Rumenich (BS 1575, ID 1504)
 Simon rusich »Collono di Albona« (ID 1615), v. **Russich**
 Petrus Russich (ID 1540), v. **rusich**
 mistro luca russulin (BS 1572)
 Andrea Sarto Subdiacono (K-RS 1584)
 michele sartor da dubasniza (BS 1560)
 Zorzi sartorino (BS 1560), v. **sgnidarich**
 Matheo Scampicchio (LB 1524, BS 1560)
 ms Mattio Scampich (LP 1553, BS 1560)
 Giouan' Battista Scampichio (ID 1602) (»Fato in Albona in Casa di me Testador infrascritto.«)
 ms Antonio Scampichio (ID 1610) [»ms Antonio Scampichio, ms Gasparo melazzo, et ms Zuane Cos« — svjedoci u oporuci Gašparine udove pok. Martina Černjula iz Labina — nazivaju se »Colloni d'Albona«.]
 ms Tiberio Scampichio (ID 1611), v. **Liburnio Lutiani** (bilj.)
 Antheus Scampichius Publicus Imperiali autoritate Natorius Iudex ordinarius (ID 1580)
 Dona Mara Scandoglizza (LP 1564)
 Martin Scandolich (LP 1524), v. **Scandulich**
 Dominicus Scandulich (ID 1489), v. **Scandolich** v. **Schandulich**
 Antonio Schandulich (BS 1560), v. **Scandulich**
 Steffano Schira »di Territorio d'Albona« (ID 1605)
 jfcha schopglieniza (BS 1563)
 Antonius Scopcich (ID 1590), v. **Piero di Zara** (bilj.)
 Andrea scuta (BS 1559)

Marin Scuta (ID, K-ML 1600) («Fatto in Albona in Contra Gorizza in Casa della solita habitatione di Marin Scuta.»)
 Clerico Andrea Scutich (ID 1584)
 s.r Zuane Scutich (ID 1596) [Svjedoci u oporuci mistra Hipolita Vrbasia — s.r **Zuane Scutich, Martin dminich, et mistro Grigor Cargnel** — nazivaju se »Vicini d'Albona«.]
 Zuan Scutich (BS 1560, ID 1598) («Fatto in Albona nella casa de Zuan Scutich.»)
 Zuane scutich [»Collono di Albona«] (ID 1616)
 Domenico Scuttich (K-ML 1598)
 Mathio Seghina (BS 1562)
 Zuan seualich (BS 1562), v. **sfagliach**
 Andrea Sfaglich (LB 1524, ID 1540), v. **seualich**
 dona catarina sfagliza (BS 1560)
 Zorzi sgnidarich (BS 1566), v. **sartorino**
 Reuerendo signor Prè Zamaria Sidro (K-RS 1584), v. **de sidro**
 ms Zanpaulo sidro (ID 1617) [»la sua Casa in contrà di Cragne«,], v. **de Sidro**
 Dona lucretia Slatcha (BS 1566)
 Antonio smicuglia (ID 1617), v. **Smicuglia**
 sier Martinus Smoguiza (ID 1565)
 Zuan smoguiza detto terdogna (BS 1563)
 Mattio Smucuglia (ID 1601), v. **smicuglia**
 mistro Zorzi snacich pellosa »di Albona« (ID 1598), v. **repizza** (bilj.)
 mistro Michaelae Soracossocih (ID 1511, 1596) («Fatto nel Territorio d'Albona in Contrata Ripenda loco chiamato **na Calese** in Casa, et habitatione dell'Infrascritto Testator.»)
 Nicolo Soynouich (BS 1558)
 mistro Iseppo Spinotto Cargnel al presente habitante di questa Terra (ID 1632)
 Piero Stangolin (ID 1496, K-ML 1505)
 Dona Domiza Stanisiza (BS 1581)
 Pietro Steffanini da Cherso (ID 1616)
 Marin Stepissa (BS 1562)
 Martin Stracho [»d'Albona«] (ID 1610)
 mistro Domenico Stracouich (K- ML 1589, ID 1601)
 Chirin strpanijch (ID 1587)
 Tomina Stuppich (BS 1570)
 Bernardo sumberaz (BS 1563, ID 1589)
 Grigor Sumberaz [»del Territorio di Albona«] (ID 1610)
 Piero Sumberaz (ID 1613) [U oporuci Cornelia de Manzonija kao svjedoci navedeni su »Piero Sumberaz, Bortholo Tomouich, et mistro francesco de lucis tutti tre colloni di Albona«.]
 Zuan Supij dalla Vrana (ID 1599)
 Zuane Surigna (BS 1581)
 francesco Suttorin [»Albanese«] (BS 1576, ID 1605), v. **Suttorino, v. Sutturini**
 Prè Sebastiano Suttorino (LP 1553), v. **Suttorin, v. Sutturini**

Bernardo Sutturini (K-ML 1582), v. **Sutturin**, v. **Sutturino**
 sier Vincenzo Tamburlano habitator flanonae (ID 1524)
 dona Vicenza Tamgniaciza (BS 1578)
 mistro Antonio Tentor (BS 1579)
 radmil Terbocouich (BS 1575)
 Chatarina terbughuglia (BS 1570)
 Bortholomio terscouar (ID 1601), v. **Terscouaz**
 Jacomo Terscouaz (BS 1564), v. **terscouar**
 mistro Sebastian Tesser (BS 1571)
 Zuan' Thomich (BS 1557)
 s.r Thomasius Thomouich (ID 1563, K-P 1563)
 s.r Zuane Thomouich (ID 1583), v. **quarengo** (bilj.) v. **tomouich**
 s.r Zuane Thomouich »collono d'Albona« (ID 1593)
 s.r Zuane Thomouich (ID 1605) (»fatto nella Casa della solita habitatione de s.r Zuanne Thomouich, posta in Albona in contrà Gorizza«), v. **tomouich**
 Michiel Tomouich (ID 1604) (»Fatto in Albona in casa della solita habitatione di Michiel Tomouich.«)
 Zuane tomouich (ID 1599) (»Fatto in Albona in contrada Cragn in Casa del Zuane tomouich.«), v. **Thomouich**
 mistro Valentin Toscan (ID 1613) (»Collono di Albona« (ID 1616)
 Zacharia Trenzalich (ID 1501)
 Pietro Troichinich (KS 1542)
 sier Martin Turco (BS 1563)
 clericus Martinus Turcho (K-RS 1573)
 Zuane Turcouich (ID 1596) (»fatto in Albona in casa della solita habitatione del Infrascritto Testador in contra Doliza«)
 Domenego uerbanaz (ID 1599) [»Domenego uerbanaz, Matin suo fiol, et zuanne pauletich« — svjedoci pri sastavljanju oporuke Zvane Tomovića — nazivaju se »uicini de questo locho di Albona.«.]; v. **Verbanaz**
 Zuan uirouich (BS 1558)
 Giacomo uiscouich (ID 1604) [U »Ponto del Testamento della quondam Domenega relita quondam ms Giacomo lucian« kao svjedoci navedeni su: »Giacomo uiscouich, Piero Vlacich, et Antonio dminich tutti tre Vicini d'Albona.«.]; v. **Vischouich**, v. **Viscouich**
 Zuane uiscouich (ID 1601) (»Fatto sopra il Territorio d'Albona, nella contra di repignim«(?))
 ms Vincenzo urbasio (ID 1609) (»fatto in Albona in Casa di ms Vincenzo urbasio in contra sragn«), v. **Vrbasio**
 sier filippo uulacich (BS 1562), v. **Vlacich**, v. **Vulasich**
 Micouil uuladislauich (BS 1562)
 Hermacora uuragouin »d'Albona« (ID 1590), v. **uuragouino**, v. **Vragouin**
 biasio uuragouinich (BS 1560)
 ms Mocor uuragouino (BS 1560), v. **uuragouin**
 Steffano Vasminich (BS 1569)
 ms Piero Venetiano (BS 1560)

- Dona Catherina relita quondam piero Venetiano (BS 1561); Dona Chatiza uenetiana (BS 1563)
- Marin Verbanaz (ID 1603) (»Fatto sopra il Territorio di Albona in contra Ripenda in casa di Marin Verbanaz.«), v. **uerbanaz**
- Domenego Verbanaz (1616) (»Fatto in Albona in Casa de Domenego Verbanaz.«)
- Maria relita quondam Zuane Verbanaz (ID 1611) (»Fatto in Albona in Contra Gorizza in casa della sopradetta Testatrice.«)
- Zuan Verbancich (BS 1558)
- Luca Veselicich (BS 1574), v. **Veselitich**
- Biasio Veselitich (BS 1556), v. **Veselicich**
- ms Pietro Vicentino (K-P 1563)
- Steffano Vidassich (ID 1616)
- francesco Vischouich (BS 1563)
- Zuane Vischouich (ID 1616) (»Fatto sopra il Territorio di Albona in contra auanti Vbas in Casa di Zuane Vischouich.«), v. **uiscouich**, v. **Vischouich**
- Joannes Viscouich (ID 1562) [U dokumentu — **Die XIJ X.mbris 1562.** — »actum in oppido Albonae in Sacristia Sancte Marie maioris ipsius oppidi« spominju se kao svjedoci »Joannes Viscouich, et Martino figlio quondam Joannis grabglia ambobus uicinis, et habitatoribus predicti oppidi«.]; v. **uiscouich**, v. **Vischouich**
- ms Piero Visentin da Rouigno (ID 1614)
- Antonio Vlacich (ID 1605) (»fatto sopra il Territorio di Albona in contra Pogle in Casa rural di Antonio Vlacich.«); v. **uulacich**, v. **Vulasich**
- Francesco Vlacich (ID 1502)
- Zuane Vlacich (ID 1599) [»Zuane Vlacich, Hipolito Vrbasio, et Marin Dragogna, tutti tre coloni di questo luocho di Albona«, bili su svjedoci pri sastavljanju oporuke svećenika **Zuane batilana.**]
- Filippo Vlacich [»del Territorio di Albona«] (ID 1610)
- Piero Vlacich (ID 1604), v. **uiscouich** (bilj.)
- Zuane Vlacich (ID 1585) (»Fatto in Albona in Casa dell'habitatione del Infrascritto Testatore.«)
- Zuane Vlacich (ID 1645) (»Fatto sopra il Territorio d'Albona nella Casa rural di solita habitatione dell'infrascritto testatore posta in Contra Pogle.«)
- fumia relita quondam Marin Vladich (ID 1599) (»Fatto nel Territorio d'Albona nella casa rural in contra Cugn d'essa testatrice.«), v. **Vuladich**
- ms zacaria Vlastelin de dubroua (BS 1569)
- Dona Mathea Voraniza (K-ML 1562, ID 1565)
- sig.r Antonio Vragouin Nodaro publico (K-RS 1588)
- prè Ermacora Vragouin (LP 1533), v. **uuragouin**
- Pier' Antonio Vragouin (ID 1604), v. **Zuane Lutian** (bilj.)
- Dona Zuana relita quondam ms Zuane fortunato Vragouin (ID 1611) (»Fatto in Albona in Casa della sopradetta testatrice.«)
- Joannes Vragouinus Notarius publicus (ID 1605)

mistro Hipolito Vrbasio (ID 1596) («fatto in Albona, nella Contrada Gorizza, nell'habbitatione di mistro Hipolito Vrbasio.»); v. **urbasio**
 Hipolito Vrbasio (ID 1599), v. **Vlacičh** (bilj.)
 ms Hipolito Vrbasio (ID 1610) [U oporuci arhiđakona Zvane Dmi- nića pojavljuju se svjedoci: »ms Hipolito Vrbasio, ms francesco Dragogna, et ms Aluise quarengo tutti tre Colloni di Albona.«]
 Antonius Vrbasius (K-P 1573)
 Zuan Vuladich (BS 1561), v. **Vladich**
 Joannes Vulasich (ID 1585) [»in territorio Albonae in contrata Dregni sub Ecclesia S. Nicolas«; v. **Vlacičh**]
 marin xbankich (BS 1568)
 mocor xifcich (BS 1578), v. **xiucich**
 mocor xiucich (BS 1580), v. **xifcich**
 filipo xupanich (BS 1558)
 Giacomo xupanich (ID 1587) («Fatto sopra il Territorio d'Albona nella Contra di dubroua in casa rural de Giacomo xupanich.»)
 Grisan Xupanich (ID 1587) («fatto sopra il territorio d'albona in contrata dubroua nella habitatione de Giacomo Xupanich»), v. **Zup- panich**
 Zuane Xusnichi (ID 1588)
 Nicolo Zactelich (ID 1599)
 Toma Zethernich (ID 1511)
 Francesco Zuppanich (K-ML 1589), v. **Xupanich**
 Thoma Zuppanich da Schitaccia (BS 1562)

DODATAK II

POPIS TOPONIMA*

BALOČICA — **Zaticha in Balloccizza (K-P 1563)**; također i **Xatica** (v. **Cerovica**). Pokušaji da se taj pojam sveobuhvatnije opiše i definira dosad nisu prešli razinu marginalnih i parcijalnih opaski. Dok se Vl. Mažuranić i M. Kos povode za asocijacijom po zvučnosti, objašnjavajući riječ **zatka** kao »strana koja je zadi«,⁹⁴ B. Fučić, Š. Kranjac i E. Rosamani ograničavaju se na bilježenje današnjega (odnosno dojučerašnjega!) značenja tog pojma u Labinštini. Po njima je zatka »tehnički termin za posjed, majur, kolonsku kuću sa zemljom i svim pertinencijama«,⁹⁵ odnosno »poljoprivredno imanje

⁹⁴ Prema podacima spomenute trojice mletačkih sindika gotovo 12% kolonista doseljenih u Istru do god. 1554. smjestilo se u Labinštini; oni su činili 30% tadašnjega pučanstva tog područja (M. Bertoša, *Istarski fragment*, n. dj., 43–44).

⁹⁵ Vl. Mažuranić, Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik, JAZU, Zagreb 1922 (usp. pretisak u nakladi »Informatora«, Zagreb 1975, str. 1630).

⁹⁶ B. Fučić, *Izveštaj*, n. dj., 135.

koje vlasnik nije obrađivao već ga je davao na obradu drugome, obično na pola.⁹⁶ God. 1960. Vjekoslav je Bratulić na temelju arhivskih izvora, tada još neobjavljenih urbara Pazinske knežije iz XVI stoljeća, stvorio zaključak da su zatke »bili prostraniji omeđeni prostori s raznovrsnom kulturom tla (oranice, livade, pašnjaci i šume) [...]«, odnosno da su »zatkari, tj. posjednici zatki, imali drugačije uređene proizvodne odnose s vrhovnim feudalcom od ostalih kmetova (podanika) [...]; oni su bili oslobođeni urbarijalnih podavanja feudalcu«.⁹⁷ Čini se da Bratulićeva definicija zatke, koja se poglavito odnosi na pazinsko i žminjsko područje, ne odgovara u potpunosti društveno-gospodarskim odnosima u Labinštini (a ni u susjednoj Barbanštini i Plominštini). Već je D. Klen 1962. pokazao da su se, nakon prelaska Barbana u posjed Loredana, »gospodari zatki [...] mogli i dalje služiti starim običajnim pravima na njima pod uslovom da plaćaju desetinu feudalcu«,⁹⁸ a zatim je, pet godina kasnije, tu odrednicu upotpunio tvrdnjom da »karakteristika slobodnog raspolaganja ostaje pojmu 'zatke' i na području Labina i Plomina«,⁹⁹ dok je pitanje »da li su zatkarske zemlje na tom području bile podložne feudalnim ili nekim drugim podavanjima« — ostavio otvorenim.¹⁰⁰

Pregledana građa iz arhiva Župnog ureda u Labinu ne unosi nova svjetla u raščišćavanju pojma zatke, osim što potvrđuje već iznijete tvrdnje da se pod tim nazivom podrazumijevalo zemljište s različitom kulturom i posjed sa seljačkom kućom (*casa rural*).

Potpunija definicija pojma zatke bit će nesumnjivo slojevita i višeznačna, a bit će moguća tek nakon svestranijeg proučavanja pravnogospodarskih odrednica tog instituta u svakom pojedinom dijelu Istre gdje se on pojavljuje.

BLATO (v. Dol) — uigna in Blato (LP 1561); Terre, et Vigne nella contra di blato (ID 1605); braijde nella contra di blato (ID 1611). Vinogradi i oranice zasijane žitaricama počesto se spominju u korištenoj građi. [**Brājda** (od furl. **brâide**, »podere«, »poderetto«, »campo«, posjed, manji posjed, polje). U Istri se često pojavljuje u

⁹⁶ Š(anto) K(ranjac), *Što je i što znači »zatka«*, Glas Istre br. 22, Pula, 3. lipnja 1955. — E. Rosamani, *Vocabolario*, n. dj., str. 1246, izjednačava *zatku i sočedu* (zakupnički obligacijski ugovor).

⁹⁷ V. Bratulić, »Zatke« i »zatkari« u XVI stoljeću u Istri, Jadranski zbornik IV, Rijeka—Pula, 1960, 308.

⁹⁸ D. Klen, »Barbanski kapituli« iz 1548. godine, Jadranski zbornik V, Rijeka—Pula, 106—7.

⁹⁹ D. Klen, *Katastik*, n. dj., 17.

¹⁰⁰ U predgovoru te radnje autor napominje da pojava »instituta 'zatki' [...] na području Barbana, Labina i Plomina imade posebno značenje za povijest tog kraja«, te da o tome namjerava »pisati na drugom mjestu« (16). Svakako će taj prilog, kada jednom ugleda svjetlo dana, pridonijeti svestranijem definiranju pojma zatke.

- govoru hrvatskoga i talijanskog pučanstva kao oznaka za »campo piantato a viti disposte in filari«, odnosno za vinograd.¹⁰¹
- BOGOVAC — **Bogouaz con la Braida** (LP 1561); v. **Njivica**
- BRDO — **Contrà Berdo con orto, pastene, e terre arratiue** (ID 1641).
[Pàsteno, terasasto zemljište, gredica ili manja parcela zemlje (najčešće sa zasađenom vinovom lozom) poduprta kamenim zidicem ili kosom travnatom površinom.]¹⁰²
- BREG — **Breg** (ID 1496) — **vigna** u kontradi Ripenda; »uigna in bregh« (ID 1601).
- CERE — **Terrena cum Vinea, et pastina in Contrata cere** (ID 1541); **Contrata Cere** (ID 1587) — »terreni«, oranice zasijane žitaricama.
- CEROVICA — **Vigna in Contrà Cerouizza** (K-ML 1562); **Xatica di san Martin in Cerouizza** (ID 1590). — To je, vjerojatno lokalitet koji se pod nazivom Čerouiča spominje u trinaestom poglavlju labinskoga statuta među »općinskim sjeništima« (**senistha communis**),¹⁰³ tj. hladovitim mjestima koja su stoku štitila od sunca.
- ČEMPAROVICA — **Contrada Cemparouizza** (ID 1587), oranice; v. **Zer-nova**
- DOL — **Campo in contra blato chiamato Dol** (ID 1600), polje zasijano žitaricama. — V. **Blato**
- DRAGA — **molin in Draga** (LP 1561); **Vigna in Draga** (ID 1616).
- DRENJE, v. **Ravni**.
- DUBROUA — **Vinea in contrata dubroue** (ID 1511); **Terra posta in Dubroua** (LB 1524); **Terre iacenti in contrata dubroua** (ID 1606 — oranice zasijane žitom. V. **Pocrovitizza**; v. **Riavac**
- FONTANA — **Vigna sopra questo territorio in contrà Fontana** (K-P, 1563); v. **Motissich**
- GOGNAZ — **Contratta Gognaz** (K-P 1563) [Vjerojatno zaselak Junač nastao oko crkve Sv. Fabiana jugoistočno od Labina.]
- GRESCOUGLIACH — **Piantada in contrà Grescougliach sopra il molo di Rabbaz** (ID 1605).
- GUNČA — **Contrata Gunča** (ID 1524)
- HLJEBNICA — **Chgliebzniza** — vinograd (ID 1565)
- HRAŠĆE — **Vigna in Craschie** (ID 1613). — Lokalitet se spominje u pogl. XVIII labinskoga statuta koji zabranjuje pasenje »krupne stoke« (**grossa animalia**) u vinogradima, »excepto quod boues ara-

¹⁰¹ Usp. G. Gravisi, *Termini geografici dialettali usati in Istria*, Pagine Istriane II, 3, Kopar 1904, 124; E. Rosamani, n. dj., 112; G. Pinguentini, *Nuovo dizionario del dialetto triestino — storico, etimologico, fraseologico*, Bologna 1969, 64; P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I*, JAZU, Zagreb 1971, G. A. Pirona — E. Carletti — G. B. Cognali, *Il Nuovo Pirona. Vocabolario friulano*, Udine 1972.³, 71.

¹⁰² Usp. G. Gravisi, n. dj., 230.

¹⁰³ Camillo De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 187. — Riječ *senistha* u latinskom tekstu žic uvjerljivo tumači kao *sjeništa* (usp. *Iz latinskoga statuta*, n. d., 8 i *Etnički sastav*, n. dj., 151).

torii bene possint pasci in Craste de Melischa usque in Motesa.¹⁰⁴
U talijansko-mletačkoj verziji statuta taj se toponim naziva **Ghraschie**.¹⁰⁵

JUNAČ — brajde poste nella contra di S. Fabian (ID 1609); Vigna nella contra di S. Fabian (ID 1614); v. **Gognaz**

KALEŽ — Contrata ripenda loco chiamato Calese« (ID 1596).

KOPAČ — Contrà di Copaz loco detto sopra Colaroue (K-P 1563).

LAGO GRANDE — doi pezzi di Vignana posti sopra Territorio [d'Albona] in contrà al Lago grande (ID 1612).

U ovoj oporuci, sastavljenoj 1612, pisar je zabilježio samo talijanski naziv, no u spomenutom popisu »općinskih sjeništa« navode se dva hrvatska oblika za lokalitet **Lago grande**: »Veli Lochi« (t. **Vela lokva**) i »lacus Uodni cal«.¹⁰⁶

LAZ — oliuari nel Lazz¹⁰⁷ nella contra di Rabbaz (ID 1617).

MOTES PICCOLO — una vigna circondata da siepe¹⁰⁸ nella contra Motes piccolo.¹⁰⁹ (K-P 1563).

MOTISSICH — un pezzo di Vigna in contrà Motissich sotto Fontana (K-P 1563); v. **Fontana**

NA GUSTINSCHER — Campo chiamato na Gustinschem (ID 1616).

NJIVA — campo gniua in ripenda (ID 1649); v. **Ripenda**

NJIVICA — Campo chiamato Gniuzza appresso Bogouaz (LP 1561); v. **Bogouaz**

ORLJAK — Terre, uigna, et pasteno [...], con Orliach (LP 1561).

PALEŽ — corona pallez (ID 1565)

PANADINI — Casal appresso Panadini (LP 1561).

PERVODRASE — Contrada Peruodrase¹¹⁰ (ID 1504), vinograd; v. **Pervodrasse**; v. **Pervodraze**

PERVODRASSE — Vigna grande in peruodrasse (ID 1613); v. **Pervodrase**; v. **Pervodraze**

PERVODRAZE — Vigna in contrà Peruodraze (K-ML 1504); v. **Pervodrase**; v. **Pervodrasse**

POKROVITICE — Terena posita in loco pocrouitice (ID 1541)

POLAČICE — un pezzo di Vigna con altre terre arratiue, et pascolatiue contigue poste qui nel Prostimo in Contrà Polacizze (K-P 1563); vigna in polacizze (ID 1609). [Prostimo, hrv. Proština, karakteristični i veoma rasprostranjeni južnoistarski toponim, po nekim grč-

¹⁰⁴ C. De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 192.

¹⁰⁵ C. Buttazzoni, n. dj., 45.

¹⁰⁶ C. De Franceschi, *Statuta*, n. dj., 187.

¹⁰⁷ Po Skoku je *laz* slavenski i praslavenski postverbal (od *laziti*). Riječ se u istarskih čakavaca rabi u značenju prolaza, otvora kod ograda, ali označava i proplanak, čistinu u šumi i sl. (*Etimologijski rječnik*, n. dj., 278).

¹⁰⁸ *siepe*, ograda, usp. *seraglia* (v. popis toponima: *Prtloš*).

¹⁰⁹ Toponim se spominje u drugoj knjizi statuta Labina (pogl. XVIII); v. popis toponima: *Hrašće*.

¹¹⁰ Usp. T. Luciani, *Emende ed aggiunte*, n. dj., 276.

kog podrijetla (Προς-Τιμὸν) iz doba bizantske vlasti nad Istrom,¹¹¹ kojim se u tijeku srednjeg vijeka i mletačkog doba označavala općinska šuma namijenjena paši. Općenito su tereni zvani Proština obrasli grmovitim stabljikama pa se i danas koriste kao pasišta.]

PORTOLONGO — v. Prtloh

PRTLOH (pored Prklog i Prtlog) — v. Portolongo; Seraglia in Portolongo (LP 1561); Vigna posta nella contrà di Portolongo (ID 1605).

[Seraglia (pored Seraia), ograđeni prostor za pašu. Na Kvarnerskim se otocima mnogo rabi i hrvatski naziv ogrāda.]

PREKUŠNICA — Contrada di Percunschizza (K-P 1563); Terre poste in percunschizza (ID 1582) — oranice zasijane žitom.

PROCROVITIZZA — terre in Contrata Dubroua apresso Procrouitizza (LP 1552); v. Dubrova

PRODOL — terreno in Prodol (LP 1561)

RABAC — braijde in la Valle di Rabaz con tutti li oliuari, et altri frutti in quella esistenti (ID 1603); Vigna in rabbaz (ID 1609); oliuari posti nella contrata di Rabbaz (ID 1610)

RAVNI — v. Drenje; Vigna in contrà raune seu Dregne (ID 1617)

RIAVAC — Riuauz in predicta Contrata (tj. u kontradi Dubrova; M. B.) (LB 1524); v. Dubrova

RIPENDA — Vnum Terrenum situm in ripenda (ID 1493) — oranica zasijana žitaricama; uineam possitam in Ripenda apud Stancoue (LB 1542); uigna ouer pastene qual è sotto in contrada ripenda (ID 1589); v. Njiva

ROGOČANA — Terreni in Rogozana (LD 1501) — oranice.

SAN' SPIRITO — Vigna sotto san Spirito (ID 1610)

SAN' ZACCARIA — molino à San' Zaccaria (LP 1561)

SILAZ — Vigna in contrà Silaz¹¹² (K-P 1563)

STARCA — il fossal sotto le uigne de Dez, et la strada che uà à Starza (LP 1561)

SV. ANTUN — Terra appresso san Antonio con l'horto contiguo (ID 1617)

SV. PARD — Terrena apud Sanctum Pardum (ID 1502) — oranica zasijana žitom.

ŠCAF — Schiaf (ID 1498) — vinograd

ŠKANDULJ — Terre in Scandugl (LP 1564)

TRDI SAD — Vna Vigna, che si chiama Terdi sad (ID 1616)

ZAGORJE — Zaticha in Zagore (K-P 1563)

---

¹¹¹ C. De Franceschi, *La toponomastica dell'antico agro Polese desunta dai documenti*, Atti e Memorie LI—LII, Pula 1939—40, 171—2. — Usp. G. A. Gravisi, n. dj., 125. Gravisi pri tumačenju pojma Proština pomišlja na lat. prilog mjesta *proximus*, jer je zapazio da se veoma često tako nazvani lokaliteti nalaze u blizini naselja (*Prostimo de Galesan, Prostimo de Dignan* itd.).

¹¹² U navedenom dokumentu jasno piše *Silaz*, dok u katastiku goriva drva iz 1566. stoji *vallada di Sliuaz* (usp. D. Klen, *Katastik*, n. dj., 61).

ZERNOVA — **Martin Dobrigna** iz Dubrove vlasnik je nad »terre existente in Cemporouiza quali comenzano da Zernoua, et extendeno fino alle costiere dell'arsa [...]« (ID 1590). Vrsta tla: »terre aratiue, pascolatiue, et boschiue«. V. **Cemparovica**

ZRNJANA (pored **Zernjana**) — **Terreni di Xergangnana** (LP 1561)

ŽUGAJ — **un campo in Xuagiaj doue è il perar saluadego** (ID 1601)
[Također i **perar salvadego** (lat. **pirus communis**), divlja kruška.]

RIASSUNTO

LA POPOLAZIONE DI LABIN (ALBONA) ALL'EPOCA DI VLAČIĆ (CON CONTRIBUTI ALL'ONOMASTICA ALBONESE DEL XVI E XVII SECOLO)

Col supplemento, basato sul materiale del vecchio archivio capitolare di Labin, l'Autore prosegue le sue ricerche sulla struttura etnica delle località istriane soggette a forti correnti migratorie nei secoli XVI e XVII. Il materiale onomastico — i toponimi e la patronimica — trascritto dai registri dello stato civile e da altri documenti, assume un ruolo di notevole importanza nello studio della composizione etnica nel territorio di Albona. Nell'Albonese tutto, dove il nucleo croato si conservò vigoroso anche nei secoli precedenti le grandi migrazioni, le nuove immigrazioni, facilmente riscontrabili anche nella patronimica, rinsaldarono e incrementarono l'elemento autoctono croato.

I cognomi del XVI e XVII secolo, di cui nel materiale dell'archivio capitolare, si rivelano croati nella misura del 69,64% e in quella del 25,29% sono italiani; il 4,23% è di origine etnica incerta e lo 0,47% è costituito da »altri cognomi«, provenienti cioè da paesi esterni alle caratteristiche aree migratorie, come per esempio l'Inghilterra.

In relazione alla residenza i cognomi dimostrano la seguente distribuzione: **contrade cittadine** (Gorica, Dolica, Kranj) circa il 70% croati, 26% italiani, 4% di incerta origine etnica; **popolazione del borgo**: 63% croati, 27% italiani, 10% di origine incerta; mentre in 27 **contrade contadine** sono croati (ovvero slavo-meridionali) nelle misura del 92% e italiani in quella dell'8 per cento.

I dati rivelano come il 25,08% della popolazione visse ad Albona e il 74,92% nel circondario, cosicché la struttura etnica del contado, compensando la sproporzione presente nel centro, influenzava quella della città.

L'intensa colonizzazione dell'Istria con l'elemento croato e slavo-meridionale, intrapresa in maniera sistematica dalla Repubblica di Venezia a partire dall'inizio del secolo XVI, coinvolse pure l'Albonese. La componente croata della città e dintorni si consolidò inoltre anche in virtù

dell'emigrazione spontanea dai comuni liburnico-quarneri, dalle regioni meridionali, occidentali e settentrionali dell'Istria e da più lontane località della costiera adriatico-orientale. Però mentre l'elemento autoctono rurale croato conservava la sua compattezza e si arricchiva numericamente con i nuovi arrivi, a partire dalla seconda metà del secolo XVI e dall'inizio del XVII crebbe l'importanza di emigranti italiani, prevalentemente della Carnica e del Friuli, nell'incremento di alcuni mestieri (bottai, tintori, barberi, spadai, chiodai, carbonai e altri). L'insediamento di questi artigiani carnici, furlani e italiani, nonché la costante presenza dei funzionari veneziani, contribuirono sensibilmente all'infiltrazione della lingua e all'influenza della cultura italiana. Influssi questi ultimi, che non potevano, nel XVI secolo, compromettere la fisionomia etnica di Albona, ma ciononostante, favorirono il lento e graduale processo di italianizzazione dell'antica città croata.

Analizzando la patronimica e gli elementi storico-demografici, lo Autore arriva alla conclusione che, nei primi due secoli del dominio veneziano, non avvennero mutamenti rilevanti nella composizione etnica di quest'area. Dunque, mentre tutti i ricercatori hanno finora sostenuto la tesi della progresiva perdita — da parte di questa particolare regione istriana — delle sue caratteristiche croate con l'assoggettamento alla Serenissima, il presente materiale dimostra come il fenomeno ebbe luogo solo molto più tardi.